

Tartu Ülikool
Arstiteaduskond
Õendusteaduse osakond

Karin Eilmann

ÄMMAEMANDA ÕPPEKAVA ÜLIÕPILASTE JA LÕPETANUTE ARVAMUSED
UURIMISTÖÖ KASULIKKUSEST, SELLE TEGEMISE JA RAKENDAMISE
MÕJURITEST

Magistritöö õendusteaduses

Tartu 2011

Juhendaja: Kristi Toode, RN, MSc

/allkiri/

/kuupäev/

Otsus kaitsmisele lubamise kohta:

/TÜ AROT nõukogu otsus, koosoleku protokoll nr ja kuupäev/

KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärk on kirjeldada tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda õppekava üliõpilaste ja lõpetanute arvamust uurimistöö kasulikkusest ning uurimistöö tegemise ja tulemuste rakendamise mõjuritest.

Uurimus on kvalitatiivne, empiiriline, kirjeldav. Uuritavateks olid Tallinna ja Tartu Tervishoiu Kõrgkooli ämmaemanda põhiõppe eelviimase ja viimase kursuse üliõpilased ning viimase kahe aasta jooksul tervishoiu kõrgkooli lõpetanud ämmaemandid. Andmed koguti poolstruktureeritud intervjuuga, mis koosnes seitsmest avatud vastusega küsimusest. Intervjueeriti üheksat uuritavat ajavahemikul veebruar 2010 kuni veebruar 2011. Intervjuud lindistati diktofoniga ja kirjutati sõna-sõnalt ümber. Andmeid analüüsiti induktiivse sisuanalüüsi meetodil.

Uurimistöö tulemustena selgus, et tervishoiu kõrgkoolide üliõpilaste ja lõpetanute arvates on uurimistöödest saadav kasutegur ämmaemanda üldine isiklik areng ja silmaringi laienemine, ämmaemanda erialaste teadmiste ning erialase teabebaasi suurenemine.

Uurimistööde praktikasse rakendamist mõjutavad uurimistulemuste rakendatavuse selgus ja uurimistööde tõendus põhjus, ämmaemandate avatus uuele teabele ja uuendustele, nende huvi uurimistööde vastu ning initsiatiiv uuenduste sisseviimiseks, ajalised ressursid uurimistööde tulemustega tutvumiseks ja uuenduste sisseviimiseks, juhtkonna poolne uurimistulemustele tuginevate tegevusjuhendite koostamine ning uuenduste tutvustamine koosolekutel ja teabepäevadel.

Uurimistööde koostamist mõjutavad üliõpilase motiveeritus, ajalised ja rahalised ressursid uurimistöö koostamiseks, üliõpilase isiksuseomadused ja üldised teadmised, uurimismetoodika õpetamine õppekavas, juhendamise ja juhendajaga seotud küsimused, kõrgkooli üldine suhtumine uurimistööde koostamisse, uurimuse läbiviimise keskkond, uuritavate ämmaemandate suhtumine uurimusse ning üliõpilaste töökeskkond ja kolleegide toetus.

Märksõnad: Uurimistöö, uurimistööde kasulikkus, uurimistööde rakendamine, ämmaemandid, üliõpilaste arvamus.

SUMMARY

Midwifery students' and graduated midwives' opinion of research usefulness and factors influencing research writing and utilization.

The aim of this study was to describe health care colleges midwifery students' and graduated midwives' opinion of research usefulness and factors influencing research writing and utilization.

This study is qualitative, empirical and of descriptive nature. The sample was midwifery students of Tallinn and Tartu Health Care College and midwives, who graduated within last two years. Semi structured interviews which contained seven open ended questions, were conducted and later described. Interviews were carried out February 2010 to February 2011. Data was analyzed according to inductive content analysis.

The results show that according to health care colleges midwifery students and graduated midwives opinion, the usefulness of the researches is midwives general personal development, enlargement of midwives professional knowledge and evidence-based database.

Research utilization is influenced by the clearness of research results, research relevance, midwives openness to the new knowledge and innovation, their interest towards research and initiation to implement new ideas, time to read research and implement new ideas, complementing guidance and presentation of new ideas in meetings and workshops by the management.

Writing research is influenced by the students motivation, time and financial resources, students characteristics and general knowledge, teaching research methodology in curriculum, supervising and questions related to supervisor, colleges general attitude towards research writing, environment of where the research is being carried out and students working environment and support from colleagues.

Keywords: Research, research usefulness, research utilization, midwives, student opinion.

SISUKORD

KOKKUVÕTE.....	2
SUMMARY	3
SISUKORD.....	4
1. SISSEJUHATUS.....	5
2. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	7
2.1. Uurimistööde kasulikkus õenduses/ämmaemanduses.....	7
2.2. Uurimistulemuste rakendamise mõjurid õenduses/ämmaemanduses	9
2.3. Õenduse/ämmaemanduse üliõpilaste uurimistööde tegemise mõjurid	11
3. METOODIKA.....	14
3.1. Metoodilised lähtekohad	14
3.2. Uuritavad.....	15
3.3. Andmete kogumine	16
3.4. Andmete analüüs	17
3.5. Eetilised aspektid.....	18
4. TULEMUSED.....	19
4.1. Üliõpilaste ja lõpetanute arvamused uurimistööde kasulikkusest.....	19
4.2. Üliõpilaste ja lõpetanute arvamused uurimistulemuste rakendamise mõjuritest	22
4.3. Üliõpilaste ja lõpetanute arvamused uurimistöö koostamise mõjuritest.....	25
4.3.1. Üliõpilastest tulenevad mõjurid	25
4.3.2. Koolist tulenevad mõjurid.....	29
4.3.3. Ämmaemanduspraktikast tulenevad mõjurid.....	33
5. ARUTELU	36
6. JÄRELDUSED.....	45
KASUTATUD KIRJANDUS	46
LISA 1 Tartu Ülikooli inimuuringute eetikakomitee luba.....	48
LISA 2 Intervjuu poolstruktureeritud küsimustik	49
LISA 3 Informeeritud nõusoleku vorm.....	50

1. SISSEJUHATUS

Üliõpilaste uurimistöö on valdavalt analüüsiva iseloomuga ühe või mitme teemaga seotud probleemi kvalitatiivne või kvantitatiivne käsitus, mis kirjutatakse juhendaja suunamisel (Aarma 2009). Õe/ämmaemanda üliõpilaste uurimistööde eesmärgiks on hankida Eesti kultuurikontekstile sobivaid teadmisi õenduse/ämmaemanduse eriala arendamiseks ning suurendada erialast teadusandmebaasi (Õendusteadusliku uurimistöö strateegia 2011). Uurimistöö tegemine ja rakendamine eeldab vastavaid teadmisi, kogemusi ja hoiakuid, mida õe/ämmaemanda üliõpilased omandavad koos rakendusliku kõrgharidusega põhiõppes. Koos 2010. aastal jõustunud ämmaemandate õigusega osutada iseseisvat esmatasandi tervishoiuteenust, on muutunud eriti oluliseks suurendada erialast teadusandmebaasi. Lisaks on praktilises õenduses/ämmaemanduses olemas vajadus väikeste, tihti vaid ühte haigla osakonda hõlmavate uurimistööde järele, mille läbiviimine ei ole ressursside kulukuse seisukohast magistritöödena mõttekas, küll aga oleks jõukohane just põhiõppe üliõpilastele.

Tervishoiu kõrgkoolide üliõpilaste koostatud uurimistöödest praktilist rakendust on leidnud vaid vähesed ning koos 2007. aastal loodud võimalusega valida lõpueksami ja uurimistöö koostamise vahel on hakanud vähenema ka põhiõppe üliõpilaste poolt koostatavate uurimistööde arv. Arvestades asjaolu, et magistriõpinguid oma erialal jätkab Eestis igal aastal keskmiselt vaid 10 õde/ämmaemandat (Tartu Ülikooli õendusteaduse osakonna kodulehekülg), võib väita, et enamustel juhtudel jääb põhiõppe õdede/ämmaemandate ainsaks võimaluseks uurimistöö alal ennast täiendada. Mida väiksem on üliõpilasel kokkupuude uurimistööga õpingute ajal, seda vähem tõenäoline on, et ta seda ka pärast õpinguid oma erialases töös hakkab kasutama. (Lundgren ja Halversson 2009). Eestis hiljuti läbi viidud uurimistöös ilmnis, et uurimistööde koostamisest ja nende tulemuste praktikasse rakendamisest ongi rohkem huvitatud kraadiõppe lõpetanud õed (Märtson 2009). Seega tuleks rohkem tähelepanu pöörata põhiõppe üliõpilaste innustamisele ja toetamisele uurimistööde koostamiseks ja rakendamiseks, et toetada tõenduspõhise praktika arengut. Haridusasutuste rolliks ongi pakkuda keskkonda, kus tudengid omandavad teadmisi uurimistööde koostamisest ja õpivad neid kriitiliselt hindama. (LoBionda-Wood ja Haber 1998).

Tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda üliõpilaste ja lõpetanute arvamust uurimistööde kasulikkusest, koostamisest ja praktikasse rakendamisest ei ole autorile teadaolevalt Eestis varem uuritud. Kuna osades Euroopa Liidu liikmesmaades saab ämmaemandaks õppida alles peale õe kutse omandamist ning ämmaemanda haridust käsitletakse kirjanduses tihti kui õe jätkuõpet, siis

on ämmaemanda põhiõppe üliõpilasi puudutavaid varasemaid uurimistöid vähe. Suurbritannias ja Rootsis on varasemalt uuritud õe üliõpilaste arvamusi uurimistöödest ja uurimismetoodika õpetamisest ning on leitud, et üliõpilased suhtuvad uurimistööde koostamisse üldiselt positiivselt, kuid ei näe peale põhiõpet edasist kokkupuudet uurimistöödega. Samuti vajab parendamist uurimistöö metoodika õpetamine ning uurimistööde juhendamine koolides (Ax ja Kincade 2001, Björkström jt 2003, Irvine jt 2008). Põhja-Iirimaa õdede hulgas tehtud uurimustest on selgunud, et ehkki töötavate õdede hulgas on üldiselt positiivne suhtumine uurimistöödesse, leiab vähene osa neist siiski, et igapäevases töös ei ole uurimistöödel suurt tähtsust (Parahoo 2000, Parahoo jt 2000).

Ka Eestis on autor täheldanud juba töötavate õdede ja ämmaemandate leiget huvi uurimistöödes osalemise, nende koostamise või uurimistulemuste rakendamise vastu. Selleks, et suurendada huvi uurimistööde vastu, on oluline teada, mida arvavad üliõpilased ja hiljuti tervishoiu kõrgkooli lõpetanud ämmaemandid uurimistööde kasulikkusest ning millised tegurid mõjutavad nende arvates uurimistööde koostamist ja tulemuste praktikasse rakendamist. Uurimistööst saadud teave aitab eelkõige mõista, millised on need kitsaskohad, mida tuleks edaspidi süvitsi uurida. Kuid samuti aitab saadav teave õppejõududel teadlikumalt planeerida oma õppetegevust vastavalt üliõpilaste õpivajadusele ja toetada nende kujunemist eriala spetsialistideks, kes mõistavad uurimistööd ja selle tähtsust erialases praktikas. Kui oleme teada saanud, millised asjaolud kujundavad üliõpilaste suhtumist uurimistöösse juba kooli ajal, saame sellega edasi tegeleda kas õpetamise ja juhendamise kaudu koolis või juhtimise kaudu praktikas, eesmärgiga toetada tulevasi professionaale oma eriala arendamisel.

Käesoleva uurimistöö eesmärk on kirjeldada tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda õppekava üliõpilaste ja lõpetanute arvamust uurimistöö kasulikkusest ning uurimistöö tegemise ja tulemuste rakendamise mõjuritest.

Eesmärgist lähtuvad järgmised uurimisküsimused:

- Millised on tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda üliõpilaste ja lõpetanute arvamused uurimistööde kasulikkusest?
- Millised tegurid mõjutavad tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda üliõpilaste ja lõpetanute arvates uurimistulemuste rakendamist?
- Millised tegurid mõjutavad uurimistöö tegemist tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda üliõpilaste ja lõpetanute arvates?

2. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

2.1. Uurimistööde kasulikkus õenduses/ämmaemanduses

Muutuvate olukordadega toimetulek tänapäeva maailmas eeldab probleemide lahendamisel sügavat arusaamist ja põhjendatud hoiakuid. Uurimistööd hakatakse sageli tegema just sellepärast, et vajatakse uusi teadmisi, mis aitaksid paremini mõista lahendatava probleemi olemust ja leida vahendeid sellega toimetulekuks. (Hirsjärvi jt 2005.) Tänapäeval on tunduvalt avardunud võimalused teadussaavutuste praktiliseks kasutamiseks. Kuid uued teadmised ja nende rakendamine toovad ühiskonnas omakorda sageli kaasa kiireid muutusi, millega üksikisikutel ja institutsioonidel on raske kohaneda. (Teadmistepõhine Eesti. Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007–2013.)

Teadmistepõhine ühiskond on pidevalt arenev, ühiskonna jätkusuutlikkus põhineb teadmiste loomisel ja kasutamisel (Teadmistepõhine Eesti. Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007–2013). Praktilal põhinevatel erialadel nagu õendus või ämmaemandus on praktiliste probleemide lahendamiseks vaja otsese rakendusliku väljundiga eesmärgipäraseid uuringuid, mille läbiviimiseks on kõige sobivamad just õed ja ämmaemandad ise. Kuna arvatakse, et uurijad on praktikast liiga kaugel ning probleemide lahendamisel loodetakse rohkem kogemusele, kui teaduslike uurimistöödega saadud teadmistele, seab praktiline töötaja mõnikord teadusliku teabe tähtsuse oma töös kahtluse alla. Seda arvamust aitavad muuta nn rakendusuuringud, millest saadav teave on rakendatav lihtsalt ja kiirelt enamasti selle sama osakonna või tervishoiuasutuse piires, kus uurimus läbi viidi. Ka võib praktilises tööelus tegutsenud isik uurimistöö kirjutamise läbi saada oma mõtetesse vaheldust, laiendada oma teadmisi ja silmaringi ning õppida ka uusi praktilisi oskusi. (Hirsjärvi jt 2005.)

Õendus kui teadmistepõhine eriala on viimasel ajal määratlenud ennast kui uuringutel ja juhtumitel põhinevat tegevusvaldkonda (Jarvis 2004). Õendusteadust ongi iseloomustatud kui praktilist teadust (Lundgren jt 2009). Eriala püüdleb professionaliseerumisele ja loob erialaste teadmiste kogumit. Teaduslik teadmine on aga alati põhinenud uuringutel. Traditsiooniliselt peaks teadusliku uurimistöö teostaja olema objektiivne ning mõõtma või talletama andmeid nii erapooletult kui võimalik. (Jarvis 2004.) Kuivõrd õendusteadus on välja arenenud õenduspraktikast, siis eeldatakse õendusosalastelt uurimistöödelt õendushoolduse ja õenduspraktika parendamist. Just õed ise märkavad kõige paremini praktilise õendusega seotud kitsaskohti, samuti on õed need, kes uurimustest saadud tulemused hiljem praktikasse rakendavad (LoBionda-Wood ja Haber 1998, Lundgren jt 2009).

Eestis toimub ämmaemanda õpe *direct-entry* süsteemi alusel, mis tähendab, et ämmaemanda eriala saab omandada keskhariduse baasil ilma varasema õekutseta. Lõpetajad saavad üldõe kutse paralleelselt ämmaemanda kutsega (Arstiõppe, loomaarstiõppe, proviisoriõppe, hambaarstiõppe, ämmaemandaõppe, õeõppe, arhitektiõppe ja ehitusinseneriõppe raamnõuded 2010). Osades Euroopa Liidu liikmesmaades, näiteks Norras, Rootsis ja Islandil, on kasutusel ka teistsugune õppesüsteem, mille puhul ämmaemandaks õppijal peab olema juba omandatud üldõe haridus (Blåka 2006, Persson 2008). Samas Suurbritannias on võimalik ämmaemandaks õppida nii keskhariduse baasil kui ka jätkuõppena peale õe hariduse omandamist (Standards... 2010). Ka kirjanduses käsitletakse ämmaemanda õpet sageli kui õe jätkuõpet või spetsialiseerumist ning enamasti ämmaemanduse üliõpilasi siis teistest üliõpilastest eraldi välja ei tooda. Sellest tulenevalt on ka antud uurimistöo teoreetilistes lähtekohtades võetud aluseks nii ämmaemanda kui ka õe eriala üliõpilasi käsitlevaid varasemaid uurimusi.

Eestis pole varem uuritud õe/ämmaemanda põhiõppe üliõpilaste ega ka töötavate õdede/ämmaemandate arvamust uurimisest õppe- ja kutsealase töö osana. Küll aga on mujal maailmas pööratud tähelepanu õe/ämmaemanda põhiõppe üliõpilaste vähesele huvitatusele uurimistöode koostamise suhtes (Ax ja Kincade 2001, Björkström jt 2003). Mõnede üliõpilaste jaoks on uurimistöo kirjutamine vaid formaalne töö, mis on vaja ära teha, et kool lõpetada, ning nad kahtlevad selle mõttekuses ja rakendatavuses (Lundgren ja Halvarsson 2009).

Samas on tehtud uurimusi, kus ilmneb, et uurimistöo koostamine annab üliõpilaste arvates neile olulised eeldused oma hariduse edendamiseks ja julgustab edasist õppimist (Lundgren ja Halvarsson 2009) ning neil on pigem positiivne suhtumine ja ootused uurimistöo ja selle praktikasse rakendamise osas (Björkström jt 2003). Siiski näitavad juba töötavate õdede seas tehtud uurimused, et edasist huvi uurimistöode vastu jääb väheseks ning enamus kokkupuutest uurimistöodega peale eriala omandamist on seotud vaid täiendkoolitusega (Parahoo jt. 2000, Ax ja Kincade 2001).

Osad üliõpilased seostavad uurimistöodest saadavaid oskusi ja teadmisi peamiselt oskusega otsida ja lugeda erialast kirjandust. Igapäevases elus kasutatavate positiivsete oskustena on välja toodud suurenenud perfektsionism, skeptiline suhtumine statistikasse üldiselt ja tõusnud enesekindlus (Ax ja Kincade 2001, Lundgren ja Halvarsson 2009).

Mida selgemalt on üliõpilase jaoks uurimisprobleem püstitatud, seda rohkem on ta motiveeritud uurimistööd koostama ja hiljem tulemusi praktikasse rakendama. Björkström jt (2003) leidsid, et suur osa üliõpilasi loodab uurimistöödest saadavaid teadmisi aeg-ajalt oma igapäevases töös kasutada. Üliõpilased, kes on huvitatud mingist kindlast uurimissuunast, loodavad uurimistöödest saadavaid teadmisi rohkem igapäevases töös kasutada (Björkström jt 2003).

2.2. Uurimistulemuste rakendamise mõjurid õenduses/ämmaemanduses

Tõenduspõhise õenduspraktika saavutamiseks on vaja suurendada uurimistulemuste rakendamist (Tsai 2003). Üheks võimaluseks on teostada rakendusuuringuid, mis võimaldavad saada uusi teadmisi kindla praktilise probleemi lahendamiseks suhteliselt lühikese aja jooksul (Teadmispõhine Eesti. Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007–2013).

Uurimistöö koostamist puudutavatel õppeainetel on suur mõju üliõpilaste hilisemale uurimistöödest saadavate teadmiste rakendamisele. On leitud, et mida tugevamalt tunnevad üliõpilased ennast kooli lõpetamise järel uurimistööde kriitilises hindamises ja uurimistööde otsimises, seda tõenäolisemalt loevad nad ka edaspidi erialast tõenduspõhist kirjandust ning rakendavad saadud teadmisi praktikasse (Kajermo jt 2000, Dobratz 2003, Olade 2003, Veeramach 2004). Samamoodi on täheldatud ka uurimistöödele keskendunud täiendkoolituste positiivset mõju töötavate õdede seas, nii nende üldise suhtumise osas uurimistöödesse kui ka uurimistööde praktikasse rakendamisse (Tsai 2003). Teisest küljest võib õppekava sisaldada üliõpilaste arvates liiga palju õenduslaste uurimistöödega seotut ja samas tunnevad üliõpilased, et nende haridus ei valmista neid ette uurimistööde praktikasse rakendamiseks (Björkström jt 2003).

Ühe uurimistööde rakendamist takistava tegurina on välja toodud aeg. Tavalise töö kõrvalt ei ole piisavalt aega uuenduste sisseviimiseks või uurimistööde lugemiseks ja nende kriitiliseks hindamiseks. Samal ajal tõusevad üha personali töökoormus ja nõudmised neile. (Kajermo jt 2000, Olade 2003, Tsai 2003, Glacken ja Chaney 2004, Veeramach 2004.) Samas on Glacken ja Chaney 2004. aasta uurimuses välja toodud, et ajapuudus võib olla lihtsalt sotsiaalselt aktsepteeritud vabandus neile, kellel puudub huvi uurimistööde vastu või piisavad teadmised uurimistööde tegemisest.

On leitud ka, et uuenduste sisseviimiseks jääb tihti üksikisikul puudu piisavast autoriteedist. Mida noorema kolleegiga on tegemist, seda tõenäolisemalt puudub tal piisav autoriteet töökaaslaste seas, et mõnda uuendust sisse viia (Glacken ja Chaney 2004). Paljud õed on välja toonud ka vajaduse juhtkonna ja kolleegide poolsele toetusele ning soovi loetud uurimistöödest saadud teadmistest oma kolleegidega vestelda (Kajermo jt 2000, Olade 2003, Tsai 2003, Glacken ja Chaney 2004, Eizenberg 2011).

Lisaks toob kirjandus välja arvamuse, et uute uurimuste praktikasse rakendamisele ja muutustele osakonnas seisavad tihti vastu kvalifitseeritud õed ja ämmaemandad, eriti just vanemad kolleegid. Nad ei näe uurimistööde koostamist ja rakendamist osana õe kutsealast ning on skeptilised uurimistööde kasutatavuse osas nende igapäevatöös. Üldiselt peetaksegi nooremaid isikuid rohkem avatuks ja valmis olevaks uurimistööde praktikasse rakendamiseks. (Parahoo 2000, Ax ja Kincade 2001, Björkström jt 2003, Veeramach 2004.)

Glacken ja Chaney oma 2004. aasta uurimuses leidsid, et suurele enamusele töötavatest õdedest ei olnud probleemiks ligipääs õenduslastele uurimistöödele. Ehkki enamusel õdedest on olemas töö juures võimalus arvuti kasutamiseks ja pääs Internetti, tõdevad nad siiski, et ei tunne ennast piisavalt kindlalt teadustööde leidmiseks Internetist. Samuti kahtlevad oma võimekuses leitud materjale kriitiliselt hinnata. Ühe põhjusena, miks ei kasutata uurimistööde tulemusi igapäevapraktikas, ongi sageli välja toodud vähene teadlikkus uurimistöödest (Parahoo 2000, Parahoo jt 2000, Olade 2003, Glacken ja Chaney 2004, Veeramach 2004).

Eizenberg oma 2011. aasta uurimuses on siiski leidnud, et mida parem on õdede ligipääs erialasele kirjandusele nii raamatukogude kui ka *on-line* andmebaaside kaudu, seda rohkem uurimistöödest saadud teadmisi praktilises tööelus kasutusele võetakse. Karjermo jt (2000) leidsid lisaks, et uurimistöödest saadavate teadmiste rakendamisel on oluline roll ka uurimistööde tulemuste esitlemisel – mida selgemalt ja lihtsamalt on uurimistulemusi esitletud, seda tõenäolisemalt neist saadud teadmisi ja oskusi rakendatakse.

Osa vastutusest suurendada teadlikkust uurimistöödest ja julgustada nende praktikasse rakendamist lasub just haridusasutuste õlgadel. *On-line* andmebaaside olemasolu ja asjakohastele uurimistöödele ligipääs nende kaudu on mõeldavad ainult sellisel juhul, kui õdedel on olemas vastavad võimalused, teadmised ja oskused andmebaaside kasutamiseks. See eeldab vastavat õpet, mida saavadki pakkuda õe- ja ämmaemandaharidust andvad asutused nii põhiõppe kui ka täiendkoolituste kaudu. (Parahoo jt 2000.)

Üldiselt arvavad nii üliõpilased kui ka töötavad õed, et hea õe kujundaja on pigem pikaajaline praktiline töökogemus ning et professionaalne õendus ei pea tingimata sisaldama õendusosalast uurimistööd. Seetõttu suhtuvad nii üliõpilased kui ka töötavad õed õendusosalaste uurimistööde tulemuste rakendamisse pigem skeptiliselt. (Björkström jt 2003.)

2.3. Õenduse/ämmaemanduse üliõpilaste uurimistööde tegemise mõjurid

Uurimistöo kirjutamist võib käsitleda kui kõrgeimat enesejuhitud õppeülesannet, kuid see on tihti ka suure ärevuse allikas paljudele kõrgkoolide üliõpilastele (Lundgren ja Halvarsson 2009). Üliõpilased tulevad õe eriala õppima sageli ootustega õppida anatoomiat, füsioloogiat ning koguda praktilisi kogemusi, mitte süveneda uurimistöo metoodikat puudutavasse (Ax ja Kincade 2001).

Kuigi uurimistöo tegemine nõuab ennekõike selget ja distsiplineeritud mõtlemist, nõuab see ka paljude igapäevaste oskuste ja tehniliste võtete valdamist (Hirsjärvi jt 2005). Ehkki mitmeid uurimistöoga seotud ülesandeid võib teha paralleelselt ning eri ülesannete käigus hangitud teave ja omandatud kogemused aitavad teisi ülesandeid kiiremini teostada, sisaldab uurimistöo ka palju rutiinset tööd. Eriti algaja uurija puhul on põhirõhk pigem usinusel kui leidlikkusel. (Kidron 2007.) Uurimistöo tegemine üldiselt harjutab inimest kasutama teaduslikku mõtlemisviisi. See on distsiplineeritud, plaaniline ja eesmärgipärane, eri etappidest koosnev loov protsess, millesse kuuluvad teemasse sisseelamine ja plaani koostamine, uurimuse teostamine ja uurimisraporti koostamine. Uurijal tuleks luua endale otstarbekas tööruum, planeerida ajakasutus ja tagada segamatu töökeskkond. (Hirsjärvi jt 2005.)

Uurimistöo kirjutamisprotsessi on kirjeldatud kui "ameerika mägedel sõitmist" – vahel sujub kõik hästi, töö valmib kiiresti ja kõik tundub hea. Järgmisel hetkel võib saabuda madalseis ja frustratsioon, kus on tunne, et töö valmib tempos kaks sammu tagasi ja üks edasi. Üliõpilaste ootused kirjutamiseks kuluvale ajale ei pruugi alati vastata tegelikkusele. Mõnede üliõpilaste jaoks ongi suurimaks probleemiks varuda piisavalt aega töö koostamisele ning pidada kinni tähtaegadest töö erinevate osade valmimisel. (Ax ja Kincade 2001, Lundgren ja Halvarsson 2009.) Ka õppetöö kõrvalt töötamine nõuab palju aega ning üliõpilased hindavad kõrgelt tööandjate poolset vastutulekut muuta oma töögraafikut nii, et see sobituks nende õppetööga. Eriti on tähtaegadest kinnipidamise pärast mures üliõpilased, kellel on lisaks õppe- ja palgatöole ka perekondlikud kohustused. (Lundgren ja Halvarsson 2009.)

Kirjanduses on välja toodud üliõpilaste iseseisvate õpioskuste olulisust ning jõutud järeldusele, et uurimistöö koostamine on neid oskusi märkimisväärselt arendanud. Üliõpilased tunnevad, et nad ei oma piisavalt teadmisi uurimistööst, kuid samas on mainitud, et uurimistöö koostamine on suurendanud märkimisväärselt üliõpilase oskust sobivat kirjandust leida ja kriitiliselt hinnata. Lisaks võib kirjutamisprotsess ja kirjanduse otsimine võtta tihti rohkem aega kui arvatud ning tuua seetõttu kaasa ärevuse ja surve töö valmimise osas. (Ax ja Kincade 2001, Lundgren ja Halvarsson 2009, Rowan jt 2009.) Ka töötavate õdede puhul on ajaline faktor toodud välja ühe uurimistööst tegemist takistava tegurina (Parahoo 2000, Olade 2003).

Uurimistöö kirjutamisel võib probleemiks osutuda ka vähene akadeemilise keele ja uurimistööst kasutatava terminoloogia tundmine ning grammatika- ja kirjavigadete kirjutamine (Parahoo 2000, Ax ja Kincade 2001, Whitehead 2002, Lundgren ja Halvarsson 2009). Whitehead oma 2002. aasta uurimuses leidis, et ehkki üliõpilased tulevad enamasti õeks õppima ilma eelneva akadeemilise õppetöö kogemusega, eeldatakse neilt siiski, et nad kas juba oskavad akadeemilist kirjakeelt või omandavad selle kiirelt õppematerjalide lugemise käigus. Õppejõudude ja õppeprogrammi poolne toetus nii akadeemiliste tekstide lugemise kui ka kirjutamise oskuste omandamiseks on väga vähene. (Whitehead 2002.)

Huvipakkuva ja jõukohase teema valik on uurimistöö õnnestumise võtmeküsimus. Huvi on oluline motiveeriv jõud, kuid samas võib esmahuvi raskuste ilmnemisel ja rohke rutiinse töö korral kiiresti langeda. (Kidron 2007.) Ka üliõpilased ise avaldavad kahtlust, kas nad suudavad valitud teema vastu huvi säilitada kogu uurimistöö tegemise protsessi jooksul. Lihtsam on neil üliõpilastel, kellel on selge nägemus oma tööst, kes on määratlenud töö eesmärgi ja probleemi asetuse. Üliõpilaste ebakindlus hõlmab ka küsimust, kuidas valida teema, mida oleks võimalik uurida olemasoleva kirjanduse abil. (Lundgren ja Halvarsson 2009.)

Kirjandus toob välja, et üldjuhul soovivad üliõpilased, et nende valitud teema oleks oluline õenduse ja õendushoolduse seisukohast ning nad loodavad oma tööga anda õendusesse panuse, mille üle nad võiksid uhked olla (Lundgren ja Halvarsson 2009). Uurimistöö on huvitav, kui selle teema seostub uurija igapäevase eluga (Hirsjärvi jt 2005). Juhendaja etteantud teema korral on ühest küljest küll kindlam, et uurimisobjekt on õigesti fookusesse võetud ja töö koostamisel saadakse temalt tarvilikku abi, teisest küljest ei tarvitse niimoodi valitud teema olla piisavalt huvipakkuv töö tegijale endale (Kidron 2007).

Üliõpilaste ootused uurimistöö kirjutamisele hõlmavad endas ka ootusi juhendajale. Üliõpilaste jaoks on hea juhendaja selline, kelle mõttelõnga on kerge jälgida, kes on toetav ning annab tagasisidet kiirelt (Parahoo 2000, Ax ja Kincade 2001, Lundgren ja Halvarsson 2009). Üliõpilaste jaoks on oluline ka piisav vabadus nii uurimisteema valikul kui ka kogu uurimise läbiviimise protsessi juures. Tasakaalu saavutamine üliõpilase enesejuhitud õppimise ning õppejõupoolse sekkumise ja toetuse vahel, võib osutada üpris raskeks. Selle tasakaalu puudumine võib üliõpilastele olla suureks pingeallikaks ning tihti kaebavad üliõpilased, et neil puudub piisav isiklik kontroll oma õppeprotsessi üle. Teisest küljest on üliõpilaste jaoks probleemiks ka oma õppetööga omapead jäämine. (Ax ja Kincade 2001, Irvine jt 2008, Rowan jt 2009.)

Õpetamise juures toovad üliõpilased kitsaskohtadena välja uurimistöö metoodika aine õpetamise juba esimesel kursusel, kus selles ei nähta suurt kasutegurit. Lisaks ka vähese praktilise kaasatuse ainesse, erialase terminoloogia kasutamise ja selle vähese selgitamise õppejõu poolt ning õppegrupi suuruse (väiksemas grupis tunnevad üliõpilased ennast kindlamalt nii küsimuste esitamisel kui ka õppejõu küsimustele vastamisel). (Ax ja Kincade 2001, Irvine jt 2008.)

3. METOODIKA

3.1. Metoodilised lähtekohad

Käesolev magistritöö on kvalitatiivne, empiiriline, kirjeldav uurimus. Kvalitatiivselt uuritakse inimeste arvamusi, harjumusi ja väärtushinnanguid. Kvalitatiivseid uurimismeetodeid kasutatakse juhul, kui uuritava nähtuse kohta puudub või on väga vähe varasemat teaduslikku teavet. Kvalitatiivses uurimuses kasutatakse kas induktiivset või deduktiivset sisuanalüüsi. Andmed kogutakse sageli intervjuudega ning andmebaasi moodustavad sõnad, sõnaühendid või mõttetervikud, mis uuritavat nähtust iseloomustavad. (Burns ja Grove 2005, Elo ja Kyngäs 2008.)

Poolstruktureeritud intervjuus kasutatakse avatud vastustega küsimusi. Avatud vastustega küsimusi kasutatakse siis, kui uurija soovib, et uuritavad vastaksid oma sõnadega, kui uurija ei tea kõiki võimalikke vastusevariante või soovib saada uut informatsiooni uuritava nähtuse kohta. (LoBionda-Wood ja Haber 1998.) Kvalitatiivne sisuanalüüsiga loodav pilt uuritavast nähtusest on alati tugevalt seotud konkreetse kontekstiga, mitte ei kirjelda uuritavat nähtust objektiivselt. See seab uurimistulemuste üldistamisele piirangud. (White ja Marsh 2006.)

Kvalitatiivsetes uurimustes, milles kasutatakse intervjuudest saadud andmeid, toimub andmete kogumine ja analüüs sageli paralleelselt. Et kogutava andmestiku sisu ja olemus pole täpselt ette teada, ei saa ka andmete kogumist detailselt ette planeerida. Andmeid analüüsitakse võimalikult kiiresti pärast intervjuu läbiviimist, et talletada võimalikult palju tähelepanekuid intervjuu asjaolude ja konteksti kohta, samuti võimaldab see välja tuua teemasid või küsimusi, mida tuleks täpsustada järgnevatel intervjuudel. Uuritavate hulk loetakse piisavaks, kui andmete kogumisel saavutatakse andmebaasi küllastatus, st edasiste intervjuude läbiviimisel ei saada uurimisprobleemi kohta enam uut teavet. (Burns ja Grove 2005, White ja Marsh 2006.)

Kuigi üliõpilaste ja juba töötavate õdede/ämmaemandate arvamusi nii uurimistööde koostamise, uurimismetoodika õpetamise kui ka juba olemasolevate uurimuste praktikasse rakendamise kohta on varasemalt uuritud nii kvalitatiivsete (Ax ja Kincade 2001, Lundgren ja Halvarsson 2009) kui ka kvantitatiivsete (Björkström jt 2003, Irvine jt 2008) meetoditega, siis autorile teadaolevalt pole Eestis ämmaemanda õppekava üliõpilaste ega juba töötavate ämmaemandate arvamust uurimistöö kasulikkusest ning selle tegemise ja uurimistulemuste rakendamise mõjuteguritest varasemalt uuritud. Seega on kvalitatiivne lähenemine esmase teabe kogumiseks

kõige sobivam ning aitab objektiivsemalt kirjeldada uuritavate arvamust. Kuna käesoleva töö autoril oli võimalik uurimistöös tugineda mujal maailmas tehtud varasematele uurimustele, siis kasutati uurimuse läbiviimiseks poolstruktureeritud intervjuud.

3.2. Uuritavad

Eestis on kaks ämmaemanda põhiharidust pakkuvat õppeasutust – Tartu Tervishoiu Kõrgkool ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkool. Alates 2006. aastast võetakse ämmaemanda põhiõppesse igal aastal vastu 60 üliõpilast (Riikliku... 2011). 2011. aastal lõpetas Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli 20 ämmaemandat ning Tartu Tervishoiu Kõrgkooli 16 ämmaemandat. (Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli kodulehekülg, Tartu Tervishoiu Kõrgkooli kodulehekülg). Ämmaemandaõpe lõpeb lõpueksami sooritamise või lõputöö kaitsmisega (Arstiõppe, loomaarstiõppe, proviisoriõppe, hambaarstiõppe, ämmaemandaõppe, õeõppe, arhitektiõppe ja ehitusinseneriõppe raamnõuded 2010).

Uuritavad leiti mõlema kõrgkooli IV ja V kursuse üliõpilaste ning kuni viimase kahe aasta jooksul tervishoiu kõrgkooli ämmaemanda põhiõppe lõpetanute hulgast, kes valisid õpingute lõpetamiseks lõputöö koostamise. Oluline oli, et uuritaval oleks olemas kokkupuude uurimistöödega nii nende lugemise kui ka koostamise osas ning ta oleks nõus uurimistöö teemal arvamust avaldama. Uurimusse ei kaasatud kõrgkooli lõpetamiseks lõpueksami valinud üliõpilasi/ämmaemandaid, kuna kõik algselt nõusoleku andnud üliõpilased, kes olid otsustanud valida kooli lõpetamiseks lõpueksami, hilisemal kontakteerumisel keeldusid uurimuses osalemast.

Uuritavad kaasati uuringusse vabatahtlikkuse alusel. Esmalt saadi töö autori poolt uuritavate suuline nõusolek uurimuses osaleda ning nende kontaktandmed. Intervjuud teostati esialgse nõusoleku andnud uuritavate hulgas peale kirjaliku nõusoleku saamist (Lisa 3). Intervjuude läbiviimise järjekord kujunes välja intervjuerijale ja intervjueritavatele sobiva aja leidmise kaudu. Kokku viidi läbi üheksa intervjuud, andmebaasi küllastumus saabus seitsme uuritava juures, järgmised kaks intervjuud ei lisanud enam andmebaasi uut teavet.

Uuritavateks olid tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda põhiõppe eelviimase ja viimase kursuse üliõpilased (viis uuritavat) ja viimase kahe aasta jooksul tervishoiu kõrgkooli lõpetanud ämmaemandad (neli uuritavat). Kaks uuritavat olid Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli üliõpilased

või selle lõpetanud ämmaemandad, seitse uuritavat Tartu Tervishoiu Kõrgkooli üliõpilased või selle lõpetanud ämmaemandad.

Uuritavate hulka arvati IV kursuse üliõpilased, kuna ämmaemanda üliõpilased tutvuvad uurimistöö kirjutamise praktiliste aspektidega lähemalt uurimistöö projekti või kursusetöö kirjutamise käigus, mis tuleb koostada ja kaitsta Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis III kursuse kevadsemestril ning Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis IV kursuse sügissemestril. IV kursusel omavad üliõpilased ka piisavalt kliinilise õppepraktika kogemusi, et kujundada arvamusi uurimistööde kasulikkusest ja rakendatavusest ämmaemanda igapäevases töös. (Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli kodulehekülg, Tartu Tervishoiu Kõrgkooli kodulehekülg.) Kuna IV kursuse üliõpilaste hulgas tehtud intervjuude järel ei olnud andmebaasi küllastumus tekkinud, siis otsustati töösse kaasata ka V kursuse üliõpilased ning viimase kahe aasta jooksul tervishoiu kõrgkooli lõpetanud ämmaemandad.

V kursuse üliõpilased kaasati uurimusse ka selleks, et vältida uuritavate hetkeemotsioonidest tingitud eelarvamusi ning hõlmata valimiga võimalikult erineva ettevalmistuse ja kogemustega üliõpilasi. Samal põhjusel kaasati uuringusse ka juba lõpetanud ämmaemandad, tingimusel, et nende lõpetamine on toimunud viimase kahe aasta jooksul. Sellisel juhul ei jää kõrgkoolist saadud uurimistööde lugemise ja koostamise kogemus liiga kaugeks, samas vaadatakse praktilise töö kõrvalt uurimistöödele ja nende tulemuste praktikasse rakendamisele ehk pisut teise pilguga.

3.3. Andmete kogumine

Andmed koguti poolstruktureeritud intervjuuga ajavahemikul veebruar 2010 kuni veebruar 2011. Ühe intervjuu läbiviimiseks kulus 10 kuni 45 minutit, keskmiselt 23 minutit. Intervjuu struktuuri loomise aluseks oli Ax ja Kincade'i (2001) poolt koostatud intervjuu teemad. Nende kohandamisel vastavalt käesoleva uurimistöö eesmärgiga koostati autori poolt poolstruktureeritud küsimustik intervjuerimiseks, mis koosnes seitsmest avatud vastusega küsimusest (Lisa 2). Poolstruktureeritud intervjuu valiti seetõttu, et mujal maailmas on sarnastel teemadel varasemaid uurimusi tehtud. Samas ei leidnud autor ühtegi kvantitatiivset tööd samal teemal, milles kasutatud mõõdikut oleks saanud antud uurimuse läbiviimiseks kasutada. Küsimuste järjekord ja sõnastus varieerusid erinevates intervjuudes sõltuvalt vastajapoolsest teemaarendusest ja tema teadlikkusest või kokkupuutest uuritava nähtusega (Hirsjärvi jt 2005). Esimene ja kolmas intervjuuküsimus olid sõnastatud jah/ei vastust võimaldavana, et võimaldada intervjueritaval teemasse süveneda ilma, et ta tunneks ennast mõjutatuna, nagu oleks töö autor

juba ette kindel, et uuritavad kindlasti näevad uurimistöodes kasutegurit. Saadud vastusest sõltusid vastavalt teise ja neljanda küsimuse sõnastus (Lisa 2).

Kuna käesoleva uurimuse autor on ise Tartu Tervishoiu Kõrgkooli õppejõud ning selle tõttu uuritava teemaga väga lähedalt seotud, siis kasutati Tartu Tervishoiu Kõrgkooli üliõpilastega intervjuude objektiivseks läbiviimiseks Tartu Tervishoiu Kõrgkooliga mitte seotud inimest. Intervjueerija töötab igapäevaselt õena ning tal on olemas varasem kogemus uurimistöode läbiviimisega. Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli üliõpilastega viis intervjuud läbi autor isiklikult.

Intervjuud lindistati diktofoniga. Intervjuud transkribeeris diktofonilt uurija ise ning andmete analüüsiga alustati kohe peale esimese intervjuu teostamist. Intervjuusid teostati kuni andmebaasi küllastumiseni, mis saabus seitsme intervjuu järel ning seejärel teostati veel kaks intervjuud, mis enam andmebaasi uut teavet ei lisanud.

3.4. Andmete analüüs

Andmed koguti poolstruktureeritud intervjuuga, mis koosnes seitsmest avatud vastusega küsimusest (Lisa 2). Andmeid analüüsiti induktiivse sisuanalüüsi meedil. Andmete analüüsi alustati peale esimese intervjuu teostamist. Eelnevatest intervjuudest saadud teavet kasutati juba järgmistes intervjuudes, et vajadusel esitada uuritavale täpsustavaid küsimusi teema kohta. Esmalt kirjutati intervjuud diktofonilindilt ümber, materjal prinditi välja ja loeti korduvalt töö autori poolt. Intervjuude tekstide põhjal saadud andmestik lihtsustati ning määratleti esmased analüüsiüksused. Selleks eristati materjalist allajoonimise abil tekst, mis oli kooskõlas uurimiseesmärgiga ja vastas ühele või mitmele uurimisküsimusele.

Seejärel jätkati tööd arvutis, koondades sarnased lihtsustatud väljendid ehk lause katkendid ühise nimetaja alla, mida edaspidises töös nimetatakse substantiivseks koodiks. Edasi andmestik rühmitati, samasuguse tähendusega väljendid ühendati samasse kategooriasse ja sellele anti kategooria sisu hästi kirjeldav nimetus. Sellest etapist algas andmestiku abstraherimine üksikult üldisemaks (induktsioon) ehk üldiste mõistete moodustamine. Analüüsi jätkati samasisulisi alakategooriaid omavahel ühendades, et moodustada neist ülakategooriaid. Abstraherimist jätkati ühendades kategooriaid seni, kuni see oli sisu seisukohalt mõistlik ja võimalik.

Peale andmete kategoriseerimist, pöörduti tagasi algandmete juurde ja loeti veelkord kogu andmebaas läbi, et kontrollida, kas kõik nähtust iseloomustavad väljendid sisalduvad tekkinud alakategooriates.

3.5. Eetilised aspektid

Käesoleva uurimistöö peamise probleemina nägi töö autor uuritavate soovimatust uurimuses osaleda, kartes võimaliku negatiivse hinnangu andmise järel sattuda konflikti oma õppejõudude ja/või kolleegidega. Selle probleemi ennetamiseks selgitas autor uuritavatele juba esmasel kokkupuutel uurimuses osalemise vabatahtlikkust ja anonüümsust ning võimalust uurimuses osalemisest loobuda kogu uurimistöö vältel. Seda loobumisvõimalust ka osad esialgse nõusoleku andnud uuritavad kasutasid. Selgitusi korrati uuringus osalema nõustunud uuritavatele intervjuerija poolt ka enne kirjaliku nõusoleku saamist.

Saavutamaks uuritavate võimalikult suur avatus ning sellest tulenev usaldusväärne andmestik, viis Tartu Tervishoiu Kõrgkooli üliõpilastega intervjuud läbi kõrgkooliga mitte seotud inimene. Intervjuerija koolitati enne intervjuude läbiviimist uurimistöö autori poolt uurimiseetika ja uurimistöö objektiivsuse tagamise ning intervjuu läbiviimise ja struktuuri osas.

Kõik uuritavad kodeeriti intervjuerija poolt ning ühtegi intervjueritavat uurimuses isikuliselt ei identifitseerita. Intervjuu tekst kirjutati ümber diktofonilt paberile uurimuse autori poolt isiklikult ning uurimistööga mitte seotud isikutel puudub ligipääs neile lintidele ja tekstidele.

Uurimistöö teostamiseks oli luba Tartu Ülikooli inimuuringute eetika komiteelt (Lisa 1).

4. TULEMUSED

4.1. Üliõpilaste ja lõpetanute arvamused uurimistööde kasulikkusest

Uuritavate arvamused uurimistööde kasulikkusest koondusid ülakategooria „Kasu ämmaemanduse arengule“ alla. Kõik üheksa intervjueeritavat leidsid, et uurimistöödest on ämmaemandatele kasu, ehkki ühel juhul ei osanud intervjueeritav kirjeldada, millisel viisil see kasutegur avaldub. Kahel juhul leidsid intervjueeritavad, et uurimistöödest on kasu üksnes ämmaemanda igapäevatoos, mitte aga väljaspool seda, oskamata samuti täpsustada, miks ei ole kasu. Intervjueeritavate arvamus uurimistööde kasulikkusest kirjeldavad 13 substantiivset koodi, mis omakorda jagunesid kolmeks alakategooriaks: ämmaemanda isiklik areng, ämmaemanda professionaalne areng ja tõenduspõhise erialase teabebaasi suurenemine (tabel 1).

Tabel 1. Uurimistööde kasulikkust kirjeldavad substantiivsed koodid ja kategooriad.

Substantiivne kood	Alakategooria	Ülakategooria
*Igapäevaelus rakendatavate praktiliste teadmiste lisandumine *Uuriija kirjaliku ja suulise eneseväljendusoskuse arenemine *Uuriija silmaringi laienemine, üldiste (ka mitte otseselt erialaste) teadmiste lisandumine	Ämmaemanda isiklik areng	Kasu ämmaemanduse arengule
*Õpitu kinnistumine praktikas *Erialaste teadmiste süvendamine *Tõenduspõhise teabe otsimise oskus *Valmisolek kolleege informeerida ja õpetada *Saadud teadmiste rakendamine praktikas *Professionaalse kindlustunde suurenemine läbi uute teadmiste ja nende rakendamise	Ämmaemanda professionaalne areng	
*Praktika hetkeseisu kirjeldamine *Võrdlusmaterjal erialase praktika kohta *Ülevaade olemasolevast teabest *Tõenduspõhise info levimine	Tõenduspõhise erialase teabebaasi suurenemine	

Esimene alakategooria „**Ämmaemanda isiklik areng**“ hõlmab intervjueeritavate arvamus uurimistööde kasulikkusest väljaspool ämmaemanda igapäevatoöd. Kaks uuritavat üheksast leidsid, et väljaspool igapäevatoöd ei ole ämmaemandatel uurimistöödest kasu, kuid ei osanud kirjeldada, miks ei ole. Uuritavad, kes arvasid, et ämmaemandatel on uurimistöödest kasu ka väljaspool igapäevatoöd, töid peamiselt välja uurimistööde lugemise ja koostamise läbi saadava kasu ämmaemanda isiklikule arengule nagu silmaringi laienemine ja eneseväljendusoskuste arenemine.

Näiteid andmebaasist:

„Uurimistööde tegemine on nendele, kes ise teevad seda, selles suhtes, et need kes ise teevad, puutuvad kokku nii paljude materjalidega, et nad saavad üleüldist tarkust sellest tegelikult.“

(Int1)

„Ütleme jah, kui ta ei ole just ämmaemandusspetsiifiline, ja ütleme jah, ütleme, naist, seksuaalelu seda kõike puudutav, et see on ju absoluutselt igapäevane, näiteks seksuaalprobleemid ütleme pärast sünnitust, see on ju väga-väga hea ka iseendale, kui sa oled sünnitanud.“ (Int2)

„Seda andis küll juurde, sellist, et selliseid arendavaid asju, sõnade kasutus ja keelelised oskused igapäevaelus, täiesti, selline üldhariv... ühesõnaga.“ (Int1)

Samas leiti, et ka üldised ja otseselt erialaga mitte seotud teadmised võimaldavad arendada ennast just tööalase professionaalina.

Näiteid andmebaasist:

„Silmaringi laiendamine jällegi laiendab minu oskusi, seega need on omavahel seotud ju.“ (Int3)

„Need kes on diplomitöö teinud, siis mingis valdkonnas on silmaring palju laiem ja seda tööd saabki hästi rakendada.“ (Int9)

Teise alakategooria „**Ämmaemandate professionaalne areng**“ all toodi välja õpitu kinnistumine praktikas ja erialaste teadmiste süvendamine.

Näiteid andmebaasist:

„Ükski uurimistöö ei jookse mööda külge maha. Sellest on alati kasu ja kasvõi see meeldetuletamine. /.../ Kui ma nüüd tutvun selle uurimistööga ja ma loen selle läbi, siis kõik see on mul uuesti mees ja ma näen, kui kasulik see ikkagi on. /.../ Diplomitöö annab kõige rohkem juurde diplomitöö tegijale. See info, mis mina sain diplomitööd tehes, ka see mida ma ei kasutanud oma töös, andis mulle tegelikult ikkagi tohutult juurde. Ma ei oleks seda infot saanud mitte kuidagi, kui ma oleks eksami teinud.“ (Int1)

„Minu jaoks on vajalik, sain veel rohkem teada, kui koolis, sest koolis oli mingisugune, noh ta ei läinud nii spetsiifiliseks. Ma tundsin, et võiks rohkem teada.“ (Int8)

Samuti toodi välja uurimistöödest saadava info levimist ja saadud infost tekkivat nn lumepalliefekti, kus juba leitud info tekitab vajaduse enama info järele.

Näiteid andmebaasist:

„Ja võib-olla tekib ka info otsimine, et võib-olla mõned asjad, mis jäävad niimoodi, et huvitav kas see ikka on nii ja siis hakatakse otsima rohkem. /.../ Mida rohkem ma uurimistöid loen, seda rohkem mul on teistega millestki rääkida, ja ma jagan seda infot edasi, mille tõttu ju tegelikult ka teised inimesed, nii kaastöötajad kui kõik saavad infot juurde.“ (Int1)

„Kui ma olen tööl, siis ma tööl ju rakendan seda, aga väljaspool tööd, kui ma tööl ei ole, siis... noh, kui ma saan kedagi nõustada või aidata, siis on kasu, aga koduses olukorras ma ei lähe oma selle teadmisega hiilgama. Et jah, kui keegi tuttav küsib, või keegi tahab nõu saada, siis jah muidugi, aga see on nii ehk nii noh, seonduvalt erialast, et ikka küsitakse nõu.“ (Int6)

„Ämmaemandad lähevad iseseisvamaks, /.../ mille tõttu nad otsivad rohkem teadmisi, ja mida rohkem neid on, seda rohkem, ma arvan, et nad oma töös seda rakendavad.“ (Int1)

Toodi välja ka saadud teadmiste ja oskuste mõju ämmaemanda professionaalsele arengule ja professionaalse kindlustunde suurendamisele.

Näiteid andmebaasist:

„Ma arvan, et meditsiin praegusel ajal areneb nii kiiresti, uusi vaateid tuleb nii palju juurde. Ämmaemandad lähevad iseseisvamaks, mis tähendab seda, et tegelikult nad otsivad, ma usun vähemalt, et selline iseseisvuse saavutamine, see nagu kindlasti lisab ka sellist ebakindlust, mille tõttu nad otsivad rohkem teadmisi, ja mida rohkem neid on, seda rohkem ma arvan, et nad oma töös seda rakendavad.“ (Int1)

Kolmanda alakategooria „**Tõenduspõhise erialase teabebaasi suurenemine**“ all toodi välja vajadus hetkel kasutusel olevat praktikat kirjeldada ja võrrelda ning selle läbi suurendada tõenduspõhist andmebaasi.

Näiteid andmebaasist:

„On hea, kui teistel on mingit materjali, kust seda lugeda, aga ... või kinni võtta, et siis seda praktikasse rakendada. Justnimelt mingisuguseid praktilisi oskusi sealt või teadmisi juurde või mis järeldustele on jõutud.“ (Int3)

„Ma leian, et igasugune uurimistöö on hea ka siis, kui ta ei tulegi kõige parem välja. Et oluline asi on võrdlusmoment. /.../ Parema võrrelda midagi kehva tööga, kui et me ei saa seda üldse mitte millegagi võrrelda.“ (Int1)

„Kindlasti teooria osa. Selles mõttes, et kui on see kirjanduse ülevaade /.../ kuidas tehakse mujal, kuidas meil, mis kattub, mis ei.“ (Int6)

„Et info levib. Ja kui on ikkagi teaduspõhine töö, siis see tähendab, et teaduspõhine info levib. Mitte ei levi mingisugused müüdid.“ (Int1)

4.2. Üliõpilaste ja lõpetanute arvamused uurimistulemuste rakendamise mõjuritest

Uuritavate arvamused uurimistulemuste rakendamise mõjuritest koondusid kahte ülakategooriasse – uurimistööst tulenevad mõjurid ja praktikast tulenevad mõjurid. Intervjueeritavate arvamusi kirjeldavad 12 substantiivset koodi, mis omakorda jagunesid viieks alakategooriaks: uurimistöode usaldusväärsus, uurimistöode rakendatavus, ämmaemandate valmidus uurimistulemuste rakendada, ajaressurss ja juhtkonna valmidus uurimistulemuste rakendada (tabel 2).

Tabel 2. Uurimistulemuste rakendamise mõjureid kirjeldavad substantiivsed koodid ja kategooriad

Substantiivne kood	Alakategooria	Ülakategooria
*Uurimistöö tõenduspõhisus *Uurimistöö laiaulatuslikkus	Uurimistöode usaldusväärsus	Uurimistööst tulenevad mõjurid
* Uurimistulemuste rakendamise lihtsus * Uurimistöö kasutuskõlblikkus	Uurimistöode rakendatavus	
*Ämmaemanda avatus uuele teabele *Ämmaemanda avatus uuendustele *Ämmaemandate huvi uurimistöode vastu *Ämmaemandate initsiatiiv uuenduste sisseviimiseks	Ämmaemandate valmidus uurimistulemuste rakendada	Praktikast tulenevad mõjurid
*Ajaressurss uurimistöö tulemustega tutvumiseks *Ajaressurss uuenduste sisseviimiseks	Ajaressurss	
*Uurimistulemuste tuginevate tegevusjuhendite koostamine juhtkonna poolt *Juhtkonna poolne uue teabe ja uuenduste/muudatuste tutvustamine koosolekul ja teabepäevadel	Juhtkonna valmidus uurimistulemuste rakendada	

Esimese alakategooria „**Uurimistöode usaldusväärsus**“ all peeti oluliseks uurimistöode tõenduspõhisust.

Näiteid andmebaasist:

„Peab olema ikka täiesti teaduspõhine alus, et nad oleksid päris kindlad, et ma hakkam nüüd midagi teistmoodi tegema.“ (Int1)

„... olenevalt uurimistööst selles mõttes, et ka, et kui mastaapne ta on, et kui teaduspõhine ja kui kasutuskõlblik.“ (Int2)

Teise alakategooria „**Uurimistööde rakendatavus**“ all toodi välja uurimistööde rakendatavuse lihtsus ja nende kasutuskõlblikkus.

Näiteid andmebaasist:

„Ja see ka kindlasti, kui lihtne on seda rakendada. /.../ Aga mida lihtsam on uuendusmeetod, seda rohkem seda kindlasti kasutatakse.“ (Int1)

„... olenevalt uurimistööst selles mõttes, et ka, et kui mastaapne ta on, et kui teaduspõhine ja kui kasutuskõlblik.“ (Int2)

Kolmas alakategooria „**Ämmaemandate valmidus uurimistulemusi rakendada**“ hõlmas endas ämmaemandate avatust uuele teabele ja uuendustele.

Näiteid andmebaasist:

„Et võib-olla nooremad ämmaemandad on rohkem avatud uutele asjadele, no näiteks äsja kooli lõpetanud ja kõiki neid uurimistöid lugenud, oskavad nagu teha asja avatud pilguga, aga inimesed, kes juba aastaid töötavad, ei võta seda nii kiiresti omaks. /.../ et tal on nõ oma käekiri, et harjumused ja sihukesed asjad, mis on vähe kõigutatavad. /.../ Kuna ta on kindel, et ta on aastaid nii teinud ja nii on õige.“ (Int5)

„Kindlasti see, et see aeg, mis on möödunud uurimistöö tegemisest ja siis see aeg, millal ta siis on asunud tööle, et kas need on paralleelselt. /.../ kui sa värskelt midagi uurid ja kui sa töötad hetkel ka, siis kindlasti paremini rakendub see kohe.“ (Int9)

Oluliseks peeti ka ämmaemandate huvi uurimistööde vastu.

Näiteid andmebaasist:

„Ma arvan, et kasu oleks küll, siis kui neid... et nendega tutvutakse rohkem. Sest ma kaldun arvama, et väga paljud neid ei uuri nagu.“ (Int7)

„Ma arvan, see on nagu, kui sa ei süübi konkreetseesse asja /.../ Sa nagu ei võta seda omaks. Et sa lihtsalt oled seda kuulnud ja on nii ja on naa ja tehakse siin nüüd nii ja tehakse seal naa. Aga kuidagi... lihtsalt ei võta omaks, kui sa ei huvitu ka muidugi.“ (Int2)

Lisaks leiti, et oluline roll on ka ämmaemandate endi initsiatiivil uuenduste kasutuselevõtuks.

Näide andmebaasist:

„Kui sa seal üksi midagi muuta üritad siis see on väga keeruline. Sa pead kuidagi ikka kolleegid ka kaasama.“ (Int7)

Neljanda alakategooria „**Ajaressurss**“ all toodi välja ajapuudus uurimistööde tulemustega tutvumiseks ja uuenduste sisseviimiseks.

Näiteid andmebaasist:

„Ma muidugi mõtlen ka seda, et kõik need diplomitööd mis tehakse, et tahaks küll minna ja lugeda, aga ega seda aega ei ole niiväga.“ (Int1)

„Meie lemmiksõna, aeg. Et pole aega./.../ Ütleme näiteks, et kui siin uuritakse ütleme ämmaemandate, tähendab rasedate või tähendab sünnitanute rahulolu ütleme ämmaemandustööga, ja nad siin kurdavad, et ämmaemandatel ei ole aega, siis kui hetkel vaadata praktiliselt olles, siis tõesti, mõnel no ei olegi aega, siis ongi see, et mis sa siis teed, kui sul ei olegi aega.“ (Int2)

Viienda alakategooria „**Juhtkonna valmidus uurimistulemusi rakendada**“ all oodati juhtkonna poolset tegevusjuhendite koostamist ja uue teabe ning uuenduste tutvustamist koosolekutel ja teabepäevadel.

Näiteid andmebaasist:

„Tegelikult saab see toimuda alles siis, kui see on vastu võetud nagu ülevalt poolt, ega meie otseselt seda mõjutada ju ei saa. Igaks asjaks on juhend, igaks asjaks koostatakse eeskiri. Lihtsalt see, et nüüd me arvame, et me tegime uurimistöö, et nii on, et see ei käi lihtsalt niimoodi. /.../ meie ise seda muuta ju ei saa. See tuleb ikka ülevalt poolt.“ (Int6)

„Haiglal on oma mingid need eeskirjad, kõik õendustegevusjuhendid, et haigla on ise välja andnud need. /.../ Et ma ei ole näinud, et kellegi töö oleks haiglasiseselt rakendust leidnud. Et kui, siis on pigem avaldatud mingisuguse artiklina see ja siis sinna see jääbki.“ (Int8)

„Juhtkond ikka ka peab osalema selles, et... Mingitel koosolekutel või teabepäevi korraldama, et mis muudatused on või mis uut on tulnud. Teavitama inimesi sellest.“ (Int7)

4.3 Üliõpilaste ja lõpetanute arvamused uurimistöö koostamise mõjuritest

4.3.1. Üliõpilastest tulenevad mõjurid

Viimasele uurimisküsimusele intervjueeritavate poolt antud vastustest moodustus 48 substantiivset koodi, millest moodustusid 11 alakategooriat. Neist omakorda moodustus kolm ülakategooriat: üliõpilasest tulenevad mõjurid, koolist tulenevad mõjurid ja ämmaemanduspraktikast tulenevad mõjurid.

Ülakategooria „Üliõpilastest tulenevad mõjurid“ moodustus 18. substantiivsest koodist, mis omakorda jaotusid viieks alakategooriaks (tabel 3).

Tabel 3. Üliõpilastest tulenevaid uurimistöö koostamise mõjureid kirjeldavad substantiivsed koodid ja kategooriad.

Substantiivne kood	Alakategooriad	Ülakategooria
*Üliõpilaste huvi õpitava eriala vastu *Üliõpilaste huvi valitud uurimistöö teema vastu *Üliõpilaste tahe teha uurimistööd *Uurimistöö eesmärgistatus üliõpilaste jaoks	Üliõpilaste valmidus teha uurimistööd	Üliõpilastest tulenevad mõjurid
*Üliõpilaste suhtlemisjulgus *Üliõpilaste võime ennast mobiliseerida	Üliõpilaste isiksuseomadused	
*Uurimistöö tegemiseks jääv vaba aeg väljaspool kooli *Uurimistöö tegemiseks jääv vaba aeg väljaspool tööd	Üliõpilaste ajaressurss	
*Raha äraelamiseks *Raha tasuliste artiklite tellimiseks *Raha materjalide paljundamiseks *Raha materjalide printimiseks	Üliõpilaste rahalised vahendid	
*Üliõpilaste teadmised uurimistöö vormistamisest *Üliõpilaste võõrkeele oskused *Üliõpilaste teadmised ja oskused internetiotsingu teostamiseks *Üliõpilaste arvutikasutus- ja tekstitöötlusoskused *Üliõpilaste kirjalik eneseväljendusoskus *Üliõpilaste ajaplaneerimisoskus	Üliõpilaste teadmised ja oskused	

Esimese alakategooria „Üliõpilaste valmidus teha uurimistööd“ all kirjeldasid intervjueeritavad üliõpilaste huvi õpitava eriala ja uuritava teema vastu.

Näiteid andmebaasist:

„Kui ütleme, inimene pole väga oma valikus kindel. Ehk et siis kas oma eriala valikus, et ta ei ole sellest kas niivõrd huvitatud või noh, kuidagi ei ole motiveeritud. Või teine variant, ta ei ole leidnud endale seda õiget uurimistöö teemat või sihukest... sihukest punkti, mis talle väga meeldiks. /.../ kui sa väga nagu ei ole huvitatud ja motiveeritud, siis sa ei leiagi seda head pointi ja siis ongi raske.“ (Int5)

„See mida ma plaanisin teha, seda ma ei saanud teha, see mõte laideti kohe maha. See mis ma nüüd teen, see mind nagu väga ei huvita, nii et ma ei teagi, mis ma nüüd edasi teen. /.../ Raske on ka teha asja, mis... ei huvita. Aga sa tead, et sa pead selle ära tegema.“ (Int3)

„Et ikka see inimese enda sisemine veendumus ja usk, et minu jaoks on see huvitav, oluline, et ma tahan sellega midagi tõestada või välja tuua, et see on oluline. Või siis tõesti, kui inimesel on endal elus mingi kokkupuude olnud, midagi juhtunud ja ta tahab selles nüüd selgusele jõuda, et miks nii või miks naa. Et ka see võib mõjutada, et ka see on tugev motivaator.“ (Int6)

„Minu diplomitöö jäi sellele perioodile, kui ma olin lapsega kodus. Ja see kindlasti väga mõjutas, selles suhtes, et prioriteetid muutusid ja ei olnud nii oluline, et saaks töö kiiresti valmis, vaid ikkagi pere ja laps ja need said olulisemaks.“ (Int1)

Teise alakategooria „**Üliõpilaste isiksuseomadused**“ all toodi välja peamiselt üliõpilaste suhtlemisjulgus ja võime ennast mobiliseerida.

Näiteid andmebaasist:

„Ma olen õudselt arg inimene inimestega suhtlemisel. Et selle taha jäi kõik alguses, et miks ma sain ka liiga vähe ankeete tagasi, et ma ei võtnud ämmakatega piisavalt kontakti.“ (Int1)

„Eks selline iseloom ka, et kui palju keegi suudab ennast sundida ja mina olen võib-olla natuke laisk.“ (Int1)

„See lihtsalt sõltub iseloomuomadustest, minule lihtsalt ei sobi üldse näiteks selline meetod, et ma õpin ja samal ajal iga päev natuke. Ma võtan ennast kokku ja teen ühe korraga kõik ära. Et oleneb inimesest.“ (Int9)

Kolmanda alakategooria „**Üliõpilaste ajaressurss**“ all toodi välja vaba aja hulk, mis jääb väljaspoole kooli- ja tööalaseid kohustusi.

Näiteid andmebaasist:

„Enamus tudengeid ju töötavad ja on väljaspool kooli aktiivselt igasuguste tegevustega seotud, et ma arvan, et üleüldine selline suur koormus. Juba nimetatud töölkäimine. Ja... ja noh, muidugi igasugused muud nõ meelelahutuslikud kohustused. /.../ Et ikkagi on sihukesi tegevusi, mida ma tegelt tahan teha ka väljaspool kooli ja väljaspool tööd.“ (Int5)

„Rääkimata öötööst, eksle. Et kui sa tuled hommikul ja siis samamoodi on nagu päev ikkagi nagu tuksis. Et... ma ei kujutagi hästi ette, mis töö see nüüd pigem soodustab seda diplomitöö tegemist.“ (Int2)

„Kuna ma nagu ise kooli ajal töötan, siis ma ei oska päris täpselt öelda, mismoodi oleks siis see õppimine ja uurimistöö tegemine, kui ma ise ei töötaks. Et kui oleks see võimalus, sellisel juhul oleks mul kindlasti palju rohkem aega.“ (Int5)

Neljanda alakategooria „**Üliõpilaste rahalised vahendid**“ alla paigutusid rahalisi väljaminekuid nõudvad asjaolud, nagu üldised elamiskulud.

Näide andmebaasist:

„Ja kui ütleme, praegu rasketel aegadel on vanemate poolt ka rahaline toetus nagu üsna... üsna minimaalne, siis tööl käimist ei saa ka ära jätta, sest muidu lihtsalt ei elaks ära.“ (Int5)

Samuti toodi välja tasuliste allikate tellimiseks ja materjalide paljundamiseks ning printimiseks tehtavad kulutused.

Näiteid andmebaasist:

„Raha selles mõttes, et mina oma nüüd isiklikust seisukohast uurimistööd tehes, ma leidsin internetist niivõrd mitu huvitavat artiklit, teaduslikku..., mis olid.. mis oleks nagu... niivõrd palju andnud juurde minu tööle. Aga mul lihtsalt ei olnud raha, et neid tellida, sest need olid minu jaoks ikkagi väga kallid. /.../ Et raha oli küll see asi, et isegi täiesti mingisugused paljundamised ja printimised olid minu jaoks suured väljaminekud.“ (Int1)

„No niipalju on, et neid häid artikleid, mis nagu sobiks, on hästi palju ka tasulisi. Et neid tasuta artikleid on küllalt vähe ikkagi. Et sa pead nagu maksma selle eest, kui sa neid tahad.“ (Int3)

Viienda alakategooria „**Üliõpilaste teadmised ja oskused**“ alla paigutusid üliõpilaste võõrkeele- ja arvutikasutusoskused.

Näiteid andmebaasist:

„Töö tehnilise poolega... Ma arvan, et sellega väga probleeme ei teki, sellepärast, et üldse selline vormistamine ja sihuke konstrueerimine ei ole minu jaoks kunagi probleem olnud. /.../ vormistamine ja kõik see, ma arvan, et ei ole probleem, lihtsalt kättevõtmise asi.“ (Int5)

„Ja võib-olla ka see, et kuigi ma oskan ütlemise seda inglise keelt lugedes, noh, täiesti normaalselt ja kõik, siis võib-olla ei oska alati otsingusse ka panna päris seda õiget, et leiaks täpselt seda õiget. /.../ Ainult inglise keelest ka jääb kahjuks väheks, et võib-olla oleks vaja rohkem ka osata mingi keele poolest mingeid asju, et leida enam neid allikaid.“ (Int2)

„Minu puhul konkreetselt on ka ikkagi keelebarjäär /.../ mina näiteks pean tõlkimisel ikka väga palju välist abi kasutama, see on veel omakorda hästi veniv.“ (Int3)

„Üldiselt tunnen päris hästi ise ka arvutit ja vormistamist ja kõike sellist. Ja need andmebaasid ka ja... mis on passwordidega siis tuleb need välja uurida ja osadest saab niisama ja... /.../ Minu jaoks ei olnud see nagu raske.“ (Int9)

„Arvuti kasutusega oli mul küll probleeme. Selles suhtes, et täpselt see liigendamine ja sisukorra tegemine, et noh, ma vajasin .. ma vajasin, mitte kõrvalist abi, ma ei saa öelda, aga noh... ma olen tegelikult ju infotehnoloogiat ühe aasta õppinud. /.../ Põhiteadmised mul olid olemas, ma pidin ainult meelde tuletama natukene. /.../ Aga nüüd töö koostamisel selline sõnastus ja see asi – ma arvan, et ma ei ole kõige nõrgem selles. Ma ise usun, et kindlasti saab alati paremini, aga ma ei usu, et ta väga hull ka välja tuli.“ (Int1)

Lisaks toodi välja ka üliõpilaste enda ajaplaneerimisoskus.

Näide andmebaasist:

„Sest ma olin planeerinud, ma sain septembris eksju kätte selle, ma olin planeerinud kohe ära, et vat see nädal, nii palju inimesi. See nädal pean kaks intervjuud saama. Iga nädala peale. Kui sa

jagad täpselt ära niimoodi. /.../ mulle meeldis, et sai teha niimoodi, et jagasid aja ära ja niimoodi järjest tasakesi tegid.“ (Int4)

4.3.2. Koolist tulenevad mõjurid

Antud ülakategooria moodustus 23. substantiivsest koodist, mis omakorda jaotusid neljaks alakategooriaks (tabel 4).

Tabel 4. Koolist tulenevaid uurimistöö koostamise mõjureid kirjeldavad substantiivsed koodid ja kategooriad.

Substantiivne kood	Alakategooriad	Ülakategooria
*Uurimismetoodika õppeaine(te) sisu õppekavas *Uurimismetoodika õpetamismetoodika õppekavas *Uurimismetoodika õppeaine(te) maht õppekavas *Uurimismetoodika õppeaine(te) ja iseseisvate tööde ajastus õppekavas *Uurimistöö tegemiseks eraldatud vaba aeg õppekavas	Uurimismetoodika õpe koolis	Koolist tulenevad mõjurid
*Juhendaja huvi uurimisteema vastu *Juhendaja leidmine *Juhendaja koormatus *Juhendaja kättesaadavus *Juhendaja poolne tagasiside *Juhendaja poolse tagasiside konstruktiivsus *Juhendaja poolne toetus *Juhendaja poolne suunamine uurimisteema valikul *Kooli õppejõudude poone suunamine uurimistööga seotud küsimuste/probleemide lahendamisel. *Teave ja juhendid uurimistöö tegemise kohta	Uurimistöö kooli poolne juhendamine	
*Kooli huvi üliõpilase lõpetamise vastu *Kooli suhtumine üliõpilaste uurimistöö tegemisse *Diplomitööde kaitsmiskomisjoni erapooletus üliõpilaste suhtes *Diplomitööde kaitsmiskomisjoni suhtumine üliõpilasesse	Kooli hoiak üliõpilaste uurimistööde ja kaitsmise suhtes	
*Üliõpilaste ligipääs erialasele kirjandusele *Üliõpilaste ligipääs andmebaasidele *Printimisvõimalused üliõpilastele *Paljundamisvõimalused üliõpilastele *Kooli personali abi üliõpilastele tugiteenuste kasutamisel	Tugiteenused üliõpilastele	

Esimese alakategooria „**Uurimismetoodika õpe koolis**“ all kirjeldasid intervjuueeritavad uurimismetoodika õppeainete sisu, mahtu ja paigutust õppekavas.

Näiteid andmebaasist:

„Õppekavas on uurimistöö metoodika aine, mis oli väga informatiivne ja hästi antud edasi. Vähemalt minu jaoks. Mina sain küll sellest väga palju targemaks.“ (Int1)

„Tegelikult jääb suht nõrgaks see, mis õpetatakse, just see metoodika. Et seda sai väga vähe ja väga häguseks jäi kõik. Seda võiks nagu tunduvalt rohkem olla. /.../ see mis oli, oli nagu...

põhimõtteliselt oli ok, aga lihtsalt ta jäi nagu segaseks ja vähemalt meil ta jäi nii viimasele minutile, et see jäi väheks.“ (Int7)

„Võib-olla nende diplomitöö projektide ja seminaride ja nende kuidagi sihuke struktureerimine ja paigutamine läbi õppeaine jooksul /.../ võiks paremini olla, et sagedamini ja kuidagi, et hoida üliõpilasi raja peal.“ (Int5)

„Minu meelest tuleks eelnevalt läbida need uurimistöö metoodika ja siis hakata koostama. Mina nagu oma koolis pidin seda paralleelselt tegema ja tegelikult ei olnud õppinudki veel kuidas uurimistööd teha ja samal ajal ma pidin tegelikult juba tegema, et seda õigelt tähtajaliselt nagu esitada.“ (Int9)

Lisaks toodi välja ka uurimistöö tegemiseks eraldatud õppetööst vaba aeg

Näiteid andmebaasist:

„Vaadates meie kursuse, neljanda kursuse tempot, mis praegu on, on see nagu üle mõistuse hästi tihe ja pingeline. Ja lihtsalt füüsiliselt ei jaksa veel õhtul otsida ja tuhnida materjali ja tõlkida ja mõelda sellele. Et eks ta jääb siia suvesse. Et ajapuudus on minu meelest see peamine.“ (Int3)

„Raskemaks teeb kindlasti see, et diplomitöö koostamiseks ei ole nagu eraldi pikemat perioodi. /.../ et noh, me peame seda õppetööga paralleelselt tegema. /.../ Ja et me... põhimõtteliselt kaks nädalat enne esitamist oli siis mingi vaba aeg, siis midagi teha. Et noh, oleks seda perioodi natuke pikendada, et võib siis ainult selle diplomitööga ainult tegeleda.“ (Int9)

Teise alakategooria „**Uurimistöö kooli poolne juhendamine**“ all räägiti peamiselt diplomitöö juhendajaga seotud küsimustest.

Näiteid andmebaasist:

„Et kui juhendajat eriti ei huvitagi su teema, et siis on väga raske.“ (Int8)

„Juhendajatega on tegelikult rasked lood, et neid on nii raske leida seal. Enamus on meie enda õppejõud, aga nad on nii üle koormatud./.../ Ega nende meie oma kooli õppejõududega ongi sageli niimoodi, et neil on endal nii palju tööd, et sa lihtsalt jääd nagu kõrvale.“ (Int7)

„Kuna õppejõud on tihti haige ja temaga ei saa nagu ütleme kontakti, siis tegelikult sul jääb see asi poolikuks /.../ sul ei ole piisavalt tagasisidet pidevalt, siis ongi see, et sa teed, mingit oma rida ajad, saadad talle ja tema ütleb, et see ei sobi mitte kusagile, eksole. Ja siis ongi, et sa nõ algad seda tööd algusest peale.“ (Int2)

„Mina sain enda juhendajaga alati jutule, kui ta just haigeks ei jäänud... Aga ta vaatas pealkirjad, ja üldiselt, et mis seal on. Mingeid parandusi ta mitte midagi kuskile ei teinud, mitte kunagi. /.../ ja paljud meie kursusel ju lausa loobusid diplomitöö tegemisest sellepärast, et juhendajaga lihtsalt ei saanud kokku. Ei tulnud kirja teel vastust, ei tulnud mitte mingil muul moel, lihtsalt ei olnud võimalik nendega ühendust saada. /.../ Abi tõesti on väga vähene. Oled täitsa üksi selle tööga. Ja kui sa hakkad seda tööd tegema, sa oled täitsa nagu üksi vette visatud, keegi sind ei aita, keegi sind ei õpeta, keegi sind ei juhenda praktiliselt. Ja kui lähed kohale, siis näed, et sinu diplomitööd üleüldse pole loetudki – võtab sinu nina all selle meili alles esmakordselt lahti, vaatab jajah, pannakse kinni, et tee edasi. Ja nii see lähebki.“ (Int4)

„Et siis tuleb juba nagu lõpetada. Juhendaja ise oli suhteliselt optimistlik või positiivne selle koha pealt /.../ juhendaja väga hästi oskas suunata hiljem, et mida võiks täiendada, et kuidas ja... Ja siis ma lihtsalt meili teel suhtlesin ja saatsin ja kui ta nagu leidis, et see nüüd sobib ja... siis lõpuks see vormistamine, see... no selle viimase lõpu ta nagu vaatas veel kord üle.“ (Int6)

Oluliseks peeti ka teiste õppejõudude poolset suunamist ja toetust uurimisööde koostamisel.

Näiteid andmebaasist:

„Kui mina hakkasin oma uurimistööd tegema, siis öeldi ka et see on nii mõttetu töö, et me teame nagunii, et mis neil on, et ei ole üldsegi vaja teha. Et milleks üldse selline teema. Ja kui ma siis tegin ettepaneku /.../ siis, et see ei ole meie rida ja ei peagi kõike teadma ja /.../ et see ei kuulu sinu töösse ja see on teisejärguline üleüldse“ (Int4)

„Õppejõud võiksid rohkem tegeleda diplomitöödega, mitte jätta üliõpilast omapead. Sest tõesti hirm on ja nad ei oska. Sest tõesti kui sulle kirjutatakse ja ta tunneb, et ta saab toetust, mitte nii et kuu- kaks kuud ühtegi vastust, aeg läheb-läheb-läheb, ja noh... lõpuks on tunne, et sa ei jõuagi.“ (Int4)

Lisaks toodi välja ka puudulik teave uurimistöo erinevate etappide läbiviimisest.

Näiteid andmebaasist:

„Mis takistab uurimistöö tegemist on... ikkagi see kuidagi ebapiisav info jagamine selle kohta, kuidas ma seda tegema peaksin.“ (Int3)

„Aga ma arvan et jah kõik see liigendamise ja mis see kõige olulisem ja kui palju seal kuskile midagi ja... et sellega kindlasti tekib mingeid probleeme. Ma isegi ei kujuta hästi ette, et kuidas või kes peaks nüüd mulle seda ütlema, et kuidas sa paned või-või noh, et kas juhendaja peaks olema see kes ütleb sulle mingisugused asjad ette või kui palju sa ise pead sellesse...või kust sa pead seda otsima, et kuidas on õige.“ (Int2)

Kolmanda alakategooria „**Kooli hoiak üliõpilaste uurimistöode ja kaitsmise suhtes**“ all rääkisid intervjuueeritavad kooli poolsest huvist üliõpilaste lõpetamise vastu.

Näiteid andmebaasist:

„Ja mis tegelikult on kindlasti hästi positiivne, on suhtumine. /.../ tegelikult ikkagi on väga positiivne suhtumine nendesse, kes teevad diplomitöö, kool on häälestatud positiivselt. Toetavalt jah. /.../ See eriti kedagi ei huvitanudki, kas ma teen eksami või diplomitöö, pigem nagu suruti sinna, et lõpeta see kool ära, et kaua võib! Et üldiselt ma küll ei tunnetanud ümberkaudu mingit suunamist, et kas teha eksam või diplomitöö.“ (Int1)

„Ja tegelikult meil nüüd selgus alles kevadeks, et me saame eksami teha. /.../ Ma tean, et õdedel vist on võimalik valida, aga ämmaemandatel varem vist ei olnud võimalik, see tuli vist see aasta, kui meie lõpetasime. /.../ Sest vist oli ka see, et väga paljud jäid jänni sellega, et väga paljud jäid lõpetamata ja lükkasid muudkui edasi... see põhiprobleem on vist selles, miks anti eksamivõimalus.“ (Int6)

Lisaks räägiti ka diplomitööde kaitsmiskomisjonist.

Näiteid andmebaasist:

„Kindlasti ma leian, et komisjon ei ole üldse erapooletu.“ (Int6)

„Mis mind ennast jäi häirima, on see, kui nagu, ee... kui juhendajad on kaitsmise komisjonis. See ei ole minu arust õige. /.../ Et ei oleks niimoodi, et sul on juhendajad ka seal ja võtavad sõna vahepeal nagu selle, oma juhendatava kaitseks ja... Ma just selle kaitsmise kohaga ei ole tegelikult üldse rahul.“ (Int7)

„/.../ kaitsmisel, noh ühesõnaga, nagu mõnitamine või alandamine oli lausa see minu, et mida sa õige mõtled /.../“ (Int4)

Neljandas alakategoorias „**Tugiteenused üliõpilastele**“ räägiti erialasele kirjandusele ligipääsust ning printimis- ja paljundamisvõimalustest koolis.

Näiteid andmebaasist:

„Infoallikad et need on tehtud kättesaadavaks. Kooli raamatukogus on piisavalt häid raamatuid, mida näiteks ülikooli raamatukogus ei ole teinekord. Just ämmaemandusalaseid.“ (Int3)

„Mis on nüüd muidugi paranenud, mis aitab tohutult kaasa, on igasugune andmebaasidele juurdepääs, mis kooli poolt on organiseeritud. /.../ Nüüd on seal võimalused printimiseks, paljundamiseks, sellised asjad.“ (Int1)

„Või siis näiteks ma tahtsin hakata juba juulis kirjutama oma diplomitööd, aga raamatukogu oli kinni.“ (Int8)

„Aga internet on saadaval ja raamatukogu on lahti, nii et kui on aega ja tahtmist, siis... iseenesest ta ei ole väga raske.“ (Int3)

Eraldi toodi välja ka mitteakadeemilise personali abi üliõpilastele.

Näide andmebaasist:

„Raamatukogus on väga toredad töötajad, tõesti aitavad, näitavad. /.../ Ja mis ma veel vaatasin, et kui sa pöördud sellise inimese poole, kes ei ole sinu diplomitööga seotud, mingil hetkel. Need aitavad hästi palju. Et kui sul tõesti mingil hetkel on vaja ja sa oled, sa pöördud, kasvõi lähed otse kabinetti, sa näed et ta on seal, et noh, küsid abi, siis tõesti väga räägitakse, aidatakse. /.../ siis kes aitab sul mingit artiklit otsida või annab mingit nõu, mingi asja suhtes, et kuidas seda teha või paremini teha, et siis saab hästi palju abi.“ (Int4)

4.3.3. Ämmaemanduspraktikast tulenevad mõjurid

Antud ülakategooria moodustus seitsmest substantiivsest koodist, mis omakorda jaotusid kaheks alakategooriaks (tabel 5).

Tabel 5. Ämmaemanduspraktikast tulenevaid uurimistöö koostamise mõjureid kirjeldavad substantiivsed koodid ja kategooriad.

Substantiivne kood	Alakategooriad	Ülakategooria
*Uuritavate ämmaemandate huvi uurimisteema vastu *Uuritavate ämmaemandate ajalised ressursid uurimuses osalemiseks *Uuritavate ämmaemandate aktiivsus uurimuses osaleda	Uurimiskeskonnast tulenevad mõjurid	Ämmaemanduspraktikast tulenevad mõjurid
*Kolleegide toetus uurimistöö tegijale *Kolleegide suunamine/juhendamine uurimistöö tegemisel *Erialase kirjanduse kättesaadavus töökohas *Kolleegide vastutulelikkus uurimistöö tegijale	Töökeskkonnast tulenevad mõjurid	

Esimese alakategooria „**Uurimiskeskonnast tulenevad mõjurid**“ all peeti oluliseks uuritavate ämmaemandate huvi uurimisteema vastu ja nende aktiivsust uurimuses osaleda.

Näiteid andmebaasist:

„See suhtumine on nagu hästi oluline, kuidas... keda sa uurid, kuidas nemad sellesse suhtuvad ja kui huvitatud nemad on asjast. Et see oleneb väga palju sellest ka, kui väga ämmaemandad ise on huvitatud. Muidugi, kiire on, ma saan aru, et suuremas haigals, tegelikult on see nende töökoormus suur ja iga päev ei viitsi mingite diplomitööde ankeete täita, aga samas ma ei leia ka, et see on nagu nii-nii aega nõudev. Et ma ise olen olnud alati pigem positiivne, selles suhtes, et kui keegi on kusagil midagi teind, et ma ise tahaks küll alati oma panuse anda või... niimoodi. Et minu jaoks oli kummaline nagu see, et ämmaemandad ei vasta ankeetidele, et nagu mismõttes ei vasta?“ (Int1)

„Probleemi ei olnud, mitte mingit sellist, et... keegi oleks vastu olnud, et täna ei saa, või ära tee või... mitte üht paha sõna mitte kuskilt.“ (Int4)

Teine alakategooria „**Töökeskkonnast tulenevad mõjurid**“ hõlmas kolleegide toetust uurimistöö tegijale.

Näiteid andmebaasist:

„Ja tegelikult nagu töökaaslased /.../ Kõik alati väga positiivselt suhtusid sellesse ja... pigem nagu heatahtlikult.“ (Int1)

„Tundub, et kõik hoiavad ühte ja kõik toetavad ning aitavad..“ (Int4)

Eraldi mainiti ära ka erialase kirjanduse kättesaadavud töökohas ning kolleegide ja ülemuste vastutulelikkus uurimistöö tegijale.

Näiteid andmebaasist:

„Töökoht kui selline oli minu jaoks väga positiivselt mõjuv /.../ Et kui ma nagu ei oleks töötand, oleks paljud materjalid võib-olla saamata jäänud.“ (Int1)

„Töö /.../ Kuigi võiks öelda, siin nad ikkagi, kui sul on vaja oma nädalat vabaks, siin ma ikkagi saan selle vabaks. Et tööde mõttes nad on väga vastutulelikud ja kooli mõttes nad on ka vastutulelikud.“ (Int3)

5. ARUTELU

Alates 2007. aastast on ämmaemanda erialal võimalik lõpetamiseks valida kas lõputöö koostamine või lõpueksami sooritamine. Sellest tulenevalt võiks oodata, et üliõpilased, kes on valinud lõputöö koostamise, on selleks ka tugevalt motiveeritud ning tunnevad ennast uurimistöö koostamises kindlalt. Käesolevas töös tõdesid uuritavad, et mõnel juhul on diplomitöö koostamine siiski vaid asi, mis on vaja lihtsalt ära teha. Ka kirjandus toob välja sarnast arvamust (Lundgren ja Halvarsson 2009). Ehkki osad uuritavad leidsid, et kõrgkooli poolne surve on pigem lõputöö, mitte lõpueksami valimiseks, on lõputööd kirjutavate üliõpilaste hulk aasta-aastalt pigem vähenenud (Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli kodulehekülg, Tartu Tervishoiu Kõrgkooli kodulehekülg).

Antud uurimusse ei olnud kaasatud lõpueksami valinud üliõpilasi. Ehkki esialgse suulise nõusoleku andnud üliõpilaste hulgas oli ka neid, kes olid juba otsustanud lõpueksami sooritamise kasuks, keeldusid nad hiljem uurimuses osalemast põhjendusega, et kuna nad on otsustanud eksami kasuks, siis ei oska nad uurimistööde kohta midagi arvata. Seda hoolimata ka nende tähelepanu juhtimisest asjaolule, et lisaks kursusetöö või diplomitöö projekti koostamisele ja kaitsmisele, on neil siiski olemas kokkupuude uurimistöödega nende lugemise ja refereerimise läbi. Seega jääb käesolevas töös täiesti käsitlemata küsimus, millised tegurid mõjutavad üliõpilaste valikut lõputöö või lõpueksami kasuks otsustamisel.

IV kursuse üliõpilased, kes olid äsja koostanud kursusetöö või uurimistöö projekti, olid rohkem emotsionaalsed ning rääkisid enam just konkreetselt uurimistöö koostamisega seotud probleemidest nagu juhendaja kättesaadavus, allikate käepärasus või uurimisteema valik. Juba kooli lõpetanud ämmaemandid, eriti need, kelle lõpetamisest on möödunud rohkem kui kuus kuud, keskendusid lisaks ka uurimistulemuste rakendamise küsimustele. Üsna sarnaseks jäid vastused esimesele intervjuuküsimusele, kas ja millist kasu näevad intervjuueeritavad uurimistöödest väljaspool ämmaemanda igapäevatööd. Kaks uuritavat arvasid, et väljaspool töösituatsiooni ei olegi ämmaemandatel uurimistöödest kasu. Ülejäänud seitse uuritavat leidsid, et uurimistööde lugemine ja koostamine avardavad uurija isiklikku silmaringi ning arendavad üldkasulikke oskusi. Sarnasele tulemusele jõudsid ka Ax ja Kincade oma 2001. aasta uurimuses. Otseselt uurimistöödest saadud teadmiste rakendamine igapäevases elus sõltub käesolevas uurimuses osalejate arvates väga palju konkreetse uurimuse teemast. Mida erialaspetsiifilisem on teema, seda vähem selles väljaspool töösituatsiooni kasutegurit nähakse.

Ämmaemandate igapäevatöö seisukohast nähti uurimistöodel kasutegurit kõigi uuritavate poolt ning avaldati ka mõningast kahetsust, et edaspidine kokkupuude uurimistöödega jääb tõenäoliselt väga väheseks või puutub üldse. Üks intervjueeritav tunnistas, et sooviks ka edaspidi uurimistöödega tegeleda, kuna see annab juurde talle, kui oma eriala professionaalile. Siiski ei pidanud ta seda reaalseks, kuna leidis, et pere ja töö kõrvalt kraadiõpesse astumine ei ole talle võimalik. Väljaspool kraadiõpet ise uurimistööde lugemise või koostamisega tegelemist ei näinud tulevikuperspektiivis ükski uuritav. Kirjandus toob välja, et enamus töötavaid õdesid-ämmaemandaid näevad edasist kokkupuudet uurimistöödega ainult läbi täiendkoolituste (Parahoo jt. 2000, Ax ja Kincade 2001). Ka antud uurimusest selgus, et juhul, kui ämmaemandatel on üldse huvi uurimistööde vastu rohkem, kui ainult kooli lõpetamiseks vaja, siis realselt ei näe nad muud võimalust nendega tegeleda, kui läbi kraadiõppe.

Samal ajal pidasid uuritavad oluliseks erialase teabebaasi suurendamist ja hetkel kasutusel oleva praktika jäädvustamist. Intervjuu läbiviimise ajaks oli üks uuritavatest juba astunud magistriõppesse, ülejäänud olid kas kahtleval seisukohal või välistasid enda puhul edasiõppimise kraadiõppes. Kuna antud uurimuses osalejate hulk oli väga väike ning uurimistöö ei keskendunud ämmaemanda üliõpilaste edasistele töö- ja haridusplaanidele, jääb siinkohal autori poolt ka avamata, mismoodi ja kas üldse näevad ämmaemandad endid elukestva õppe osalistena. Küll aga tõuseb siit küsimus, miks arvavad üliõpilased ja lõpetanud, et uurimistöödega ei ole võimalik tegeleda väljaspool kraadiõpet. Ilmselt on siin probleemiks üliõpilaste vähene teadlikkus uurimistöödest, mistõttu uurimistöö koostamine tundub enamusele uuritavatest väga mahukas ja aeganõudev ettevõtmine, mis vajab kindlasti ka juhendaja olemasolu ja tema poolset suunamist. Ka kirjandus toob välja, et paljud õed tunnevad ennast uurimistöid puudutavates küsimustes ebakindlalt, nad tunnevad, et ei oska Internetist leitud infot kriitiliselt hinnata ning vajavad suunamist uurimistööde koostamise juures (Parahoo 2000, Parahoo jt 2000, Olade 2003, Glacken ja Chaney 2004, Veeramach 2004). Ilmselt on siin palju ära teha ämmaemanda põhiharidust pakkuvatel õppeasutustel, et muuta üliõpilaste arusaamu uurimistöödest ja nende koostamise võimalikkusest väljaspool õppetegevust.

Suutmatuse kohanedu uute teadmiste, ideede ja oskustega ning neid ellu rakendada ei ole mitte üksnes tervishoiutöötajate ja -asutuste probleem (Teadmistepõhine Eesti. Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007–2013). Kuid just indiviidi tasandil tuuakse seda õdede/ämmaemandate hulgas väga sageli välja kui uurimistöödest saadud teadmiste ja oskuste praktikasse rakendamist takistavat tegurit (Björkström jt 2003, Veeramach 2004). Kinnistunud on ka arvamus, et mida vanem on töötaja ja mida pikem on tema tööstaaž, seda

tõenäolisemalt on ta muudatuste vastu ja eelistab jääda kindlaks varasemale harjumuspärasele praktikale (Björkström jt 2003, Veeramach 2004). Samal arvamusel olid ka käesolevas uurimuses osalejad. Samuti langeb varasemate uurimustega kokku arvamus, et üksikisik ei suuda iseseisvalt osakonnas muutusi sisse viia (Glacken ja Chaney 2004). Kuid kui kirjanduses on välja toodud, et õed ootavad muutuste sisseviimiseks juhtkonna poolset toetust ja kolleegide kaasatust (Kajermo jt 2000, Olade 2003, Tsai 2003, Glacken ja Chaney 2004, Eizenberg 2011), siis käesolevast uurimusest tuli välja, et ennekõike oodatakse juhtkonna poolset algatust.

Uuritavad leidsid, et muutuste sisseviimine peaks algama juhtkonna poolt ning ennekõike oodatakse nõ kõrgemalt poolt tulevaid korraldusi, koolitusi ja teabepäevi, mis annaksid tõuke millegi muutmiseks või teistmoodi tegemiseks. Arvati, et nõ reaämmaemandal pole piisavalt autoriteeti ja võimalusi uuenduste sisseviimiseks. Kui üks üliõpilastest arvas, et muutused võiksid toimuda, kui kaasata osakonnas piisavalt kolleege, siis juba lõpetanud ämmaemandate arvates ei ole ka kolleegide toetusest suurt kasu, vaid muudatused peavad alguse saama juhtkonna tasandilt.

Antud juhul peab arvesse võtma asjaolu, et kõik uurimuses osalejad töötasid piirkondlikes või keskaiglates, sealhulgas ka abiõdede või hooldajatena töötavad üliõpilased. Võimalik, et väiksemas maakonnahaiglas, kus on vähem personali ning suhted nii otseste kui ka kaugemate ülemustega personaalsemad, peavad sealsed töötajad rohkem mõeldavaks eneste initsiatiivi uuenduste sisseviimiseks ning tunnevad, et nende panust ämmaemanduse arendamisse hinnatakse kõrgemalt.

Üks uuritavatest nentis ka, et tema ei ole oma praktikas kohanud juhust, kus tervishoiu kõrgkooli ämmaemanda eriala lõputöö tulemusi oleks reaalselt kasutusse võetud. Lundgren ja Halvarsson (2009) on välja toonud, et üliõpilaste jaoks on oluline, et nende valitud teema oleks aktuaalne ja uurimustest tõuseks praktilist kasu õendusele. Käesolevas uurimuses osalenud üliõpilased tunnetasid aga, et nende panust oma kutseala arendamisse uurimistöde koostamise näol ei hinnata ning pigem eelistatakse, et juhendeid, infolehti jne koostatakse arstide või vanemämmaemandate poolt. Siinkohal näeb töö autor olulist rolli kooli ja tervishoiuasutuste koostööl, et suunata üliõpilasi uurimistöde teemade valikul just tervishoiuasutuste hetkevajadustele vastavate teemade uurimisele. Samuti on ilmseks probleemiks ka ämmaemanda põhiõppe lõputööde laialdasem kajastamine. Praegusel hetkel ei ole Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli koduleheküljelt võimalik leida isegi kõiki lõputööde pealkirju, Tartu Tervishoiu Kõrgkooli koduleheküljel on nimekiri küll üleval, kuid töid endid on võimalik lugemiseks saada

ainult vastava kooli raamatukogust. Autori arvates võiks olukorda parandada, kui tervishoiu kõrgkoolide kodulehekülgedel oleks saadaval ka koostatud tööde kokkuvõtted. Sellisel juhul oleks otseselt kooliga mitte seotud isikutel ja asutustel võimalik ülevaatlilikult tehtud töödega tutvuda ning otsustada, kas mõni juba valminud töödest võiks sisaldada neile vajalikku infot mõne teema kohta. Edasi jääb juba olenevalt vajadusest asutuse otsustada, kas kasutada olemasolevast tööst saadavat infot või pöörduda töö koostaja poole sooviga seda edasi arendada.

Pikemalt peatusid uuritavad ka uurimistöö teema valikul, kui olulisel motivaatoril töö koostamiseks. See langeb kokku kirjanduses välja toodud seisukohtadega, et uurimistöö õnnestumiseks peab olema üliõpilasel huvi töö teema vastu (Kidron 2007, Lundgren ja Halvarsson 2009). Käesolevast tööst selgus, et üliõpilaste jaoks on probleemiks õppejõudude kriitiline suhtumine nende poolt valitud uurimistöö temadesse. Samuti nende poolne negatiivne hinnang valitud teemale või valitud teemal töö kirjutamise nõ ära keelamine. Ilmselt ei tunne põhiõppe üliõpilased ennast uurimistööde koostamises piisavalt kindlalt, et jääda enda jaoks huvipakkuva teema juurde ja osata soovitud teemale läheneda mõne muu nurga alt. Samuti tunnevad nad, et nad vajavad juhendajalt palju sisulist abi uurimistöö õigeks koostamiseks ja teema piiritlemiseks. Ühe uuritava poolt toodigi välja, et kuna teda huvitanud teema laideti õppejõudude poolt maha, siis valis ta tegemiseks juhendaja poolt soovitatud uue teema. Juhendaja poolt pakutud teema teda aga ei huvita ja seetõttu on oluliselt langenud motivatsioon üldse uurimistööd koostada. Töö autor soovib, et juhendajad suunaksid üliõpilasi rohkem varasemate diplomitööde juurde, kuna iga uurimistöö lõpeb edasist uurimist väärivate teemade väljatoomisega. See annaks üliõpilastele suurema teemaderingi, millest valida endale sobiv, samas võimaldaks üliõpilast suunata erialale vajalike ja praktilist väärtust omavate uurimisteede juurde. Kahjuks on praegune olukord pigem selline, kus üliõpilased soovivad uurida täiesti uut teemavaldkonda ning varasemate uurimuste kordamine ämmaemandate muutnud vastutusala ja suurenenud iseseisvuse valguses või mõnele uurimissuunale süvendatud lähenemine on jäänud põhjendamatu tahaplaanile.

Ühe peamise kitsaskohana uurimistööde koostamisega seotud küsimustes tõid uuritavad välja uurimistööde juhendamise seotud probleemid. Seda toetab ka kirjandus, kus on leitud, et väga oluline on otsene suhtlemine juhendajaga ja juhendajapoolne kiire tagasiside (Parahoo 2000, Ax ja Kincade 2001, Lundgren ja Halvarsson 2009), kuid samas ka see, et juhendaja jätab üliõpilasele piisavalt vabad käed oma uurimistöö suuna valimisel (Irvine jt 2008, Rowan jt 2009). Kaks uuritavat üheksast olid oma diplomitöö juhendamise rahul, kuna oli leitud mõlemale osapoolle sobiv kontakteerumisviis ja tasakaal juhendaja poolse suunamise ja

üliõpilase enesejuhitud õppimise vahel. Samas leidsid ka nemad, et juhendajatel on üldjuhul liiga vähe aega kõigi muude kohtustuste kõrvalt juhendamistööga tegeleda ning peamiseks probleemiks on juhendajate poolse tagasiside viibimine või selle vähene informatiivsus.

Kui üliõpilased, kellel oli kursusetöö/diplomitöö projekt või lõputöö veel lõplikult valmimata ja kaitsmata, tõid peamiselt välja just juhendajate ajapuuduse ja vähese huvi nende töö vastu ning vähese toetuse uurimistöö koostamiseks, siis juba lõpetanud ämmaemandad arutlesid ka selle üle, miks on juhendajatel vähe aega. Nende arvamusest jäi kõlama, et ämmaemandusalaseid uurimistöid juhendavad peamiselt tervishoiu kõrgkoolide õppejõud, kes töötavad ka praktikutena, et õppejõude on vähe ja nende töökoormus nii kõrgkoolis kui ka väljaspool seda on väga suur. Kuna käesolev uurimus kirjeldab ainult üliõpilaste ja hiljuti lõpetanud ämmaemandate arvamusi, siis ei saa töö autor tuua välja, mida arvavad diplomitööde juhendajad ise oma juhendamistegevusest ning kas ja mida tuleks nende arvates muuta. Kindlasti on see teema, mis vajab edasist uurimist just juhendajate seisukohtade osas. Lisaks soovitab autor ka üliõpilaste arvamuse edasist uurimist kitsalt just juhendamist puudutava osas. Kuna antud uurimusse oli kaasatud vaid üheksa uuritavat, siis ei saa välistada, et uurimuses osalema nõustusid just need üliõpilased ja lõpetanud, kelle jaoks seoses uurimistöö juhendamise või üldse uurimistöödega oli õppeaja jooksul üles kerkinud teravaid probleeme. Üliõpilased, kellel uurimistööga seoses probleeme ei esinenud, võisid aga leida, et neil ei ole antud teema kohta midagi rääkida.

Üks väga selgelt ja samas lakooniliselt väljendatud probleem oli uuritavate jaoks lõputöö kaitsmiskomisjoni tegevus. Leiti, et kaitsmiskomisjon ei ole erapooletu ning mõnel juhul oli üliõpilase arvates põhjendamatult negatiivse hoiakuga üliõpilase uurimistöö suhtes. Üheks põhjuseks võib siin olla see, et üliõpilane, kes on uurimistöö koostamisse panustanud palju aega ja vaeva on väga emotsionaalne oma tööd puudutava kriitika osas. Samal ajal ei saa seda küsimust siiski tähelepanuta jätta ning siinkohal soovib autor rõhutada, et kaitsmiskomisjoni erapooletusele oli etteheiteid erinevatel aastatel Tallinna või Tartu Tervishoiu Kõrgkooli lõpetanud ämmaemandatel, seega saanud tegemist olla üksnes ühe konkreetse komisjoni või komisjoni koosseisu kuuluva isikuga, vaid probleem on üliõpilaste jaoks siiski üldisem.

Aeg, kui väga oluline ja samas limiteeritud ressurss, toodi välja mitmes kontekstis nii üliõpilaste kui ka juba lõpetanud ämmaemandate poolt. Kirjanduses on välja toodud nii õppetöö suurest koormusest (Ax ja Kincade 2001, Lundgren ja Halvarsson 2009) kui ka kõrgkooli kõrvalt töötamisest tingitud ajapuudus, kui uurimistööde tegemist mõjutav tegur (Lundgren ja Halvarsson 2009). Autori isiklikule kogemusele ja ka käesolevale uurimusele tuginedes on Eestis

üliõpilane, kes õppetöö kõrvalt lisaks ka tööle käib, pigem reegel kui erand. Enamasti püüeldakse erialaga seotud tööle, kuid leidub ka neid, kes töötavad täiesti teistsuguses ametis lihtsalt vajaduse tõttu omada isiklikku regulaarset sissetulekut.

Käesolevas töös leidsid uuritavad, et õppetöö kõrvalt töötamine on üsna koormav nii vaimselt kui ka füüsiliselt, nõuab palju aega ning vahel on just selle tõttu väga raske koolitöödega järjel püsida. Tihti kannatab töötamise tõttu ka õppetöö kvaliteet. Üks uuritavatest tõi aga välja, et lisaks kooli kõrvalt töötamisele, mis on oluline sissetulekute allikas, on üliõpilastel enamasti ka nõ sotsiaalset elu väljaspool tööd ja kooli, millest loobuda ei soovita. Siiski on peamised kohustused enamusel üliõpilastest kool, töö ja perekond, mille tähtsuse järjekord sõltub üliõpilase isikliku elu hetkesituatsioonist. Ühe uurimistöö koostamise motivatsiooni mõjutava tegurina mainitigi ära uuritava isikliku eluga seotud asjaolud, nagu lapse sünd, kus perekond ja laps muutusid olulisemaks ning uurimistöö kirjutamine jäi teisejärguliseks.

Ehkki aega nõudev ja üldist koormust suurendav, leiti siiski, et õpingute kõrvalt töötamisel on ka positiivne mõju uurimistöö koostamisele, seda lisaks sissetulekute suurendamisele ka kolleegide toetuse ja infoallikate parema kättesaadavuse näol. Seda seisukohta toetab ka kirjandus (Glacken ja Chaney 2004).

Juba lõpetanud ämmaemandad leidsid, et igapäevase töö kõrvalt ei ole neil aega uurimistööde lugemiseks või nendest saadud teadmiste praktikasse rakendamiseks. Sarnased seisukohad on välja toodud ka kirjanduses (Kajermo jt 2000, Olade 2003, Glacken ja Chaney 2004, Veeramach 2004). Kuid lisaks sellele tõi Glacken ja Chaney oma 2004. aasta uurimuses välja, et ajapuudus võib olla lihtsalt sotsiaalselt aktsepteeritud vabandus neile, kellel puudub huvi uurimistööde vastu või piisavad teadmised uurimistööde tegemisest. Ka käesolevas uurimuses avaldasid üliõpilased sarnast kahtlust, seda küll viidates ämmaemandate soovimatusele uurimustes osaleda uuritavate rollis. Milline on tegelikkuses ämmaemandate töökoormus, kui küsimuse all on uurimistööde koostamine või uurimustes osalemine ja kas seoses uurimistöödega näevad ämmaemandad enda rolli pigem uurijate või uuritavatena, on samuti teema, mis väärib edasist uurimist.

Rahaliste ressursside vajalikkuse all räägiti materjalide hankimiseks tehtavatest kulutustest printimise ja paljundamise näol ning tasulistest allikatest. Samas uuritavad, kes tundsid ennast kindlamalt arvutikasutuses ja andmebaasides otsingu teostamises, ei toonud välja vajadust tasuliste allikate tellimiseks. Autori arvates ongi siin probleemiks mitte niivõrd uuritavate endi

poolt välja toodud rahaliste ressursside vähesus, vaid rohkem uuritavate poolt teise probleemina mainitud vähene oskus kasutada andmebaase ja otsingumootoreid. Lisaks võib siin osaliselt põhjuseks olla ka allikate leidmisel takistavaks teguriks osutunud vähene võõrkeeleskus. Seega väheneks ilmselt üliõpilaste vajadus tasuliste allikate tellimisele, kui neil oleksid paremad teadmised ja oskused erinevates andmebaasides otsingu teostamiseks.

Tekstitöötuse ja uurimistöö vormistamisega seotud probleemide korral kasutati pigem kõrvalist abi (elukaaslane, sõbrad, varasemate õpingute õppematerjalid), mitte ei pöördutud tervishoiu kõrgkooli õppejõudude või juhendaja poole. Samas ei toodud ühegi üliõpilase poolt välja, et nad vajaksid paremat, rohkemat või süvendatud õpet tekstitöötuse või erinevate arvutiprogrammide kasutamisel. Siinkohal mängib olulist rolli ilmselt asjaolu, et uuritavate hulgas ei olnud ühtegi üliõpilast, kes oleks teostanud kvantitatiivset uurimust. Üks uuritavatest tõigi välja, et kuna tema tegi kvalitatiivse uurimuse, siis ei esinenud tal probleeme. Kuid juhul, kui ta oleks valinud kvantitatiivse uurimismeetodi, siis statistilist andmeanalüüsi ta kindlasti vajalikult määral ei valdavat. Enamus uuritavaid soovis ennast siiski kindlamalt tunda andmebaaside kasutamise ja infootsingu osas, ehkki ka siinkohal ei toodud otseselt välja soovi vastava aine järele õppekavas. Kirjanduses on leitud, et just õe põhiõpet pakkuva haridusasutuse ülesandeks peaks olema Internetis ja andmebaasides teostatava otsingu ning leitud info kriitilise hindamise alase õppe pakkumine, et juba töötavatel ämmaemandatel oleksid olemas vastavad teadmised või võimalus neid teadmisi täiendkoolitustel omandada (Parahoo jt 2000.)

Õppekava puudutavaks küsimuseks oli ka uurimismetoodika õpetamine. Kui kirjanduses on välja toodud, et üliõpilaste jaoks on probleemiks, et uurimismetoodikat õpetatakse liiga vara ehk esimesel kursusel (Ax ja Kincade 2001), siis käesolevast uurimusest selgus, et uuritavate jaoks oli probleemiks pigem aine paigutumine liiga kaugemale õppetöös. Ajale, mil üliõpilased on juba uurimistöö koostamist alustanud. Sisuliselt oldi aga nii õppe sisu kui ka õpetamise metoodikaga rahul.

Autori jaoks üllatuslikult rõhutati tervishoiu kõrgkoolide raamatukogude tähtsust ja seda just positiivsest küljest. Sellel võib olla seos kirjanduses välja toodud asjaoluga, et üliõpilased ei tunne ennast piisavalt kindlalt Internetist materjalide otsimisel ja nende kriitilisel hindamisel (Glacken ja Chaney 2004). Käesolevas uurimuses osalejad pidasid väga oluliseks just kõrgkoolide raamatukogude head varustatust erialase kirjandusega ning raamatukogude töötajate abi sobivate allikate leidmisel. Lisaks hinnati kõrgelt ka teiste diplomitööga mitte seotud inimeste toetust ja abi uurimistöö koostamisel.

Kirjandus toob välja, et uurimistööd tehes tuleks uurijal luua endale otstarbekas tööriist, planeerida ajakasutus ja tagada segamatu töökeskkond (Hirsjärvi jt 2005). Sellega nõustusid ka uuritavad, kuid erinevused tekkisid küsimuses, milline on kellegi jaoks otstarbekas tööriist. Käesoleva uurimistöö uuritavate hulgas esines nii selline isik, kes eelistab teha kõike vähehaaval ja plaanipäraselt, kui ka selline, kes eelistaks teha tööd pigem lühikese aja vältel ja intensiivselt. Siiski olid kõik uuritavad ühel meelel, et muu õppetöö kõrvalt jääb uurimistöö koostamiseks väga vähe aega ning selleks eraldatud 2-3 muust õppetööst vaba nädalat enne esitamist on liiga vähene. Ehkki üliõpilased tõid lahenduseks muust õppetööst vaba aja pikendamise, arvab autor, et siinkohal võiks kasu olla ka selle aja nihutamisest õppekavas ühe semestri jagu varasemaks.

Uuritavad kirjeldasid, et paljudel juhtudel jääb uurimistöö koostamisega alustamine erinevatel põhjustel viimasele minutile ning sellisel juhul võib ilmneda, et olemasolevast ajast enam ei piisa. Ka kirjandus mainib, et üliõpilased tihti alahindavad allikate otsimiseks ja töö kirjutamiseks vajalikku ajakulu ning seetõttu jäävad uurimistöö koostamisega hätta (Ax ja Kincade 2001, Lundgren ja Halvarsson 2009). Seda probleemi võikski leevendada uurimistööde koostamisele mõeldud aja nihutamine varasemaks ning näiteks lõputöö eelkaitsmise sisseviimine. Omaette küsimus on muidugi see, et eelkaitsmise puhul tõuseks koheselt õppejõudude koormus uurimistööde lugemise ja hindamise osas. Samas, läbikukkunud tööde puhul jääb samuti koormus suuremaks, kuna neid tuleb uuesti hinnata. Ehkki üks uuritavatest tõi välja, et „parem on võrrelda midagi kehva tööga, kui et meil ei ole üldse mitte millegagi võrrelda“, siis arvab käesoleva töö autor, et eriala arendamise ja kõrgkooli maine seisukohast ei tohiks tolereerida kehva tööde koostamist eesmärgiga võimaldada üliõpilasele kõrgkool lõpetada.

Käesolev uurimistöö annab ülevaate ämmaemanda üliõpilaste ja lõpetanute ootustest uurimistöö juhendamisele ning tervishoiuasutuste juhtkondadele uurimistulemuste praktikasse rakendamiseks. Lisaks on üheks uurimistöödega seotud kitsaskohaks üliõpilaste arvamus, et nende poolt koostatud uurimistöödel ei ole praktilist väärtust, et peale kaitsmist neid keegi enam ei loe ning isegi kui antud teema on tervishoiuasutuse jaoks oluline, siis oodatakse seda infot pigem arstilt kui värskest kooli lõpetanud ämmaemandalt.

Selleks, et tõsta üliõpilaste motivatsiooni uurimistööde koostamiseks ning ämmaemanda põhiõppe lõputöödest tõuseks enim praktilist kasu tervishoiuasutustele, on autoril järgmised ettepanekud:

1. Suurendada tervishoiu kõrgkoolide koostööd tervishoiuasutustega, et suunata üliõpilasi tervishoiuasutuste hetkevajadustele vastavate uurimisteedade juurde ning seeläbi suurendada ka diplomitöödest saadud tulemuste praktikasse rakendamist.
2. Kaasata üliõpilased õppeplaani koostamisse nii, et uurimistöö metoodika ainet õpetataks optimaalselt sobival ajal sobivas mahus ja selleks tõuseks enim kasu üliõpilaste motiveerimiseks uurimistöid koostada. Samuti soovitab autor uurimistöö metoodika aine raames õpetada üliõpilastele praktilisi oskusi andmebaasides otsingu teostamiseks.
3. Suunata üliõpilasi uurimisteeda valikul varasemate diplomitööde teemade süvendatud uurimisele.

Käesolevas töös uuriti ainult üliõpilaste ja viimase kahe aasta jooksul tervishoiu kõrgkooli lõpetanud ämmaemandate arvamusi. Kuna uuritavate hulk oli väike ja uuritavad kaasati uurimusse vabatahtlikkuse alusel, siis tuleb siinsetele tulemustele seada piiranguks, et antud teemal rääkima nõustusid tõenäoliselt need üliõpilased ja lõpetanud, kes näevad selles teemavaldkonnas mingit probleemi. Seega vajavad nii mõnedki saadud tulemused ja kitsamad teemavaldkonnad edasist uurimist kvantitatiivsel meetodil. Samuti tuleks edaspidistesse uurimustesse kaasata erinevad osapooled, näiteks uurimistöode juhendamise puhul üliõpilased ja juhendajad või uurimistulemuste rakendamisel nii uurimistöode koostajad, tervishoiuasutuste juhtkonnad kui ka uurimistulemuste otsesed rakendajad ehk ämmaemandad. Käesolevast tööst selgus ka, et uuritavad ei näe edasises tööelus võimalust uurimistöodega tegeleda ning uurimistulemuste rakendamiseks ja uuenduste sisseviimiseks oodatakse algatust ennekõike juhtkonna tasandilt. Sellest tulenevalt on autori arvates edasist uurimist väärivad küsimused:

1. Mida arvavad juhendajad ja üliõpilased diplomitööde juhendamisest ning kas, mida ja kelle poolt tuleks nende arvates muuta, et tõsta üliõpilaste huvi uurimistöode koostamise vastu?
2. Millisena näevad töötavad ämmaemandad enda rolli uurimistöode koostamisel ja praktikasse rakendamisel?
3. Millised tegurid mõjutavad üliõpilaste valikut lõputöö või lõpueksami kasuks otsustamisel?
4. Millised on varasemalt mujal maailmas kasutusele võetud meetodid, et suurendada töötavate õdede/ämmaemandate huvi uurimistöodega tegeleda väljapool täiend- või kraadiõpet ning kuidas suurendada nõ reatööde/ämmaemandate algatust uuenduste sisseviimiseks?

6. JÄRELDUSED

Käesolevas uurimuses selgus, et tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda põhiõppe üliõpilased ja lõpetanud näevad uurimistöodes kasu ämmaemanduse arengule. Väljaspool ämmaemanda igapäevatööd saadava kasuna nähti ämmaemanda üldist isiklikku arengut ja silmaringi laienemist. Igapäevatöös tõuseb uurimistööde lugemisest ja koostamisest kasu ämmaemanda professionaalsele arengule, suurenevad tema erialased teadmised ning oskus ja tahe uurimistöid leida, lugeda ja nendest saadud teavet praktikasse rakendada. Uurimistööde koostamine suurendab ka erialast teabebaasi ning jäädvustab hetkel kasutusel olevat praktikat.

Uurimistulemuste praktikasse rakendamist mõjutavad uurimistööst ning praktikast tulenevad mõjurid. Uurimistööde juures on oluline nende usaldusväärsus, rakendamise lihtsus ja uurimistöö kasutuskõlblikkus. Praktikast tulenevad asjaolud on ämmaemandate ja juhtkonna valmidus uurimistulemusi rakendada ning ajaressurss nii uurimistulemustega tutvumiseks kui ka uuenduste sisseviimiseks.

Uurimistööde koostamist mõjutavate teguritena toodi välja kõige rohkem erinevaid asjaolusid, mis jagunesid kolmeks peakategooriaks: üliõpilasest, koolist ja ämmaemanduspraktikast tulenevad mõjurid. Üliõpilasega seotud mõjurite juures peetakse oluliseks üliõpilase huvi uurimistöö vastu, tema isiksuseomadusi, teadmisi ja oskusi ning nii ajalisi kui ka rahalisi vahendeid. Kooli poolt on oluline uurimismetoodika õpe koolis, kooli hoiak uurimistööde koostamise suhtes ning tugiteenuste, näiteks raamatukogu, olemasolu. Üliõpilaste jaoks väga oluline ja kõige probleemsem teema on uurimistöö kooli poolne juhendamine. Lisaks mõjutavad uurimistööde koostamist ämmaemanduspraktikast tulenevad tegurid – ühelt poolt uurimuse läbiviimise keskkond ja uuritavate ämmaemandate suhtumine uurimusse ning teiselt poolt töötavate üliõpilaste töökeskkond – kolleegide toetus, vastutulelikkus ja suunamine uurimistöö koostamise juures.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aarma, A. (2009). Teadustöö alused. Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, Tallinn.

Arstiõppe, loomaarstiõppe, proviisoriõppe, hambaarstiõppe, ämmaemandaõppe, õeõppe, arhitektiõppe ja ehitusinseneriõppe raamnõuded (2010). <https://www.riigiteataja.ee/akt/13324928> (13.04.2011).

Ax, S. & Kincade, E. (2001). Nursing students' perceptions of research: usefulness, implementation and training. *Issues and Innovations in Nursing Education*, 35(2): 161–170.

Björkström, M. E., Johansson, I. S., Hamrin, E. K. F., Athlin, E. E. (2003). Swedish nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing. *Issues and Innovations in Nursing Education*, 41(4): 393–402.

Blåka, G. (2006). Newcomers' learning of midwifery practice in a labour ward: a socio-cultural perspective. *Learning in Health and Social Care*, 5(1): 35–44.

Burns, N., Grove, S. K. (2005). *The Practice of Nursing research: Conduct, Critique & Utilization*. W.B.S., Philadelphia.

Dobratz, M. C. (2003). Putting the pieces together: teaching undergraduate research from a theoretical perspective. *Journal of Advanced Nursing*, 41(4): 383–392.

Eizenberg, M. M. (2011). Implementation of evidence-based nursing practice: nurses' personal and professional factors? *Journal of Advanced Nursing*, 67(1): 33–42.

Elo, S., Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1): 107–115.

Glacken, M., Chaney, D. (2004). Perceived barriers and facilitators to implementing research findings in the Irish practice setting. *Journal of Clinical Nursing* 13, 731–740.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Medicina, Tallinn.

Irvine, F., Gracey, C., Jones, O. S., Roberts, J. L., Tamsons, R. E., Tranter, S. (2008). Research awareness: Making learning relevant for pre-registration nursing students. *Nurse Education in Practice*, 8, 267–275.

Jarvis, P. (2004). *Praktik-uurija. Praktikast teoriani*. Eesti Vabariidusliidu Kirjastus, Tartu.

Kajermo, K. N., Nordström, G., Krusebrant, Å., Björvell, H. (2000). Perceptions of research utilization: comparisons between health care professionals, nursing students and a reference group of nurse clinicians. *Journal of Advanced Nursing*, 31(1): 99–109.

Kidron, A. (2007). *Uurija käsiraamat: Mis ja milleks? Kuidas? Mis meetodil?: teadus- ja rakendusuuringuist psühholoogias*. Mondo, Tallinn.

LoBionda-Wood, G., Haber, J. (1998). *Nursing Research. Methods, Critical Appraisal and Utilization*. Mosby, YearBook Inc., St. Louis.

Lundgren, S. M., Halvarsson, M. (2009). Students' expectations, concerns and comprehensions when writing theses as part of their nursing education. *Nurse Education Today*, 29(5): 527–532.

- Lundgren, S. M., Valmari, G., Skott, C. (2009). The nature of nursing research: dissertations in the Nordic countries, 2003. *Scandinavian Journal of Caring Science*, 23, 402–416.
- Märtson, E. (2009). Õe põhi- ja bakalaureuseõppe lõpetanute hinnangud kutsealasele tööle, arengule ja õppe kasulikkusele. Magistritöö. Tartu Ülikool. Tartu.
- Olade, R. A. (2003). Attitudes and Factors Affecting Research Utilization. *Nursing Forum*, 38 (4): 5–15.
- Parahoo, K. (2000). Barriers to, and facilitators of, research utilization among nurses in Northern Ireland. *Journal of Advanced Nursing*, 31(1): 89–98.
- Parahoo, K., Barr, O., McCaughan, E. (2000). Research utilization and attitudes towards research among learning disability nurses in Northern Ireland. *Journal of Advanced Nursing*, 31(3): 607–613.
- Persson, E. (2008). Nordejordemodern – Midwife of the North. Lunds Universitet. http://portal.omv.lu.se/Portal/student/prof_omraden/nordejordemodern/inenglish (03.04.2011).
- Riikliku koolitustellimuse prognoos aastani 2015 koos põhjendustega. (2011). Eesti Ämmaemandate ühing. <http://www.ammaemand.org.ee/index.php?id=467> (03.04.2011).
- Rowan, C., McCourt, C., Beake, S. (2009). Midwives' reflections on their educational programme: a traditional or problem-based learning approach? *Midwifery*, 25, 213–222.
- Standards for Pre-registration Midwifery Education. (2010). Nursing and Midwifery Council. http://www.nmc-uk.org/Documents/Standards/nmcStandardsforPre_RegistrationMidwiferyEducation.pdf (03.04.2011).
- Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli kodulehekül. <http://www.ttk.ee> (03.04.2011).
- Tartu Tervishoiu Kõrgkooli kodulehekül. <http://www.nooruse.ee> (03.04.2011).
- Tartu Ülikooli õendusteaduse osakonna kodulehekül. <http://www.med.ut.ee/ode> (13.04.2011).
- Teadmistepõhine Eesti. Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2007–2013. Haridus- ja teadusministeerium, Tartu.
- Tsai, S. (2003). The effects of a research utilization in-service program on nurses. *International Journal of Nursing Studies*, 40, 105–113.
- Veeramach, V. (2004). Utilization of research findings by graduate nurses and midwives. *Journal of Advanced Nursing*, 47(2): 183–191.
- White, M. D., Marsh, E. E. (2006). Content Analysis: A Flexible Methodology. *Library Trends*, 55 (1): 22–45.
- Whitehead, D. (2002). The academic writing experiences of a group of student nurses: a phenomenological study. *Journal of Advanced Nursing*, 38(5): 498–506.
- Õendusteadusliku uurimistö strateegia. (2011). Tartu Ülikooli arstiteaduskonna õendusteaduste osakond. <http://www.med.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=994439/%D5endusteadusliku+uurimist%F6%F6+strateegia.pdf> (17.05.2011).

Tartu Ülikooli inimuringute eetikakomitee luba

Luba olemas ☺ Protokoll number 189T-14

Intervjuu poolstruktureeritud küsimustik

Uurimisküsimustest lähtuvad intervjuu küsimused:

1. Kas teie arvates on ämmaemandatel uurimistöödest igapäevatoos kasu?
2. Kui uuritav vastab 1. küsimusele jah, siis: a) Kuidas on teie arvates ämmaemandatel uurimistöödest igapäevatoos kasu?
Kui uuritav vastab 1. küsimusele ei, siis: b) Miks teie arvates ei ole ämmaemandatel uurimistöödest igapäevatoos kasu?
3. Kas teie arvates on ämmaemandatel uurimistöödest kasu väljaspool igapäevatood?
4. Kui uuritav vastab 3. küsimusele jah, siis: a) Kuidas on teie arvates ämmaemandatel uurimistöödest kasu väljaspool igapäevatood?
Kui uuritav vastab 3. küsimusele ei, siis: b) Miks teie arvates ei ole ämmaemandatel uurimistöödest väljaspool igapäevatood kasu?
5. Mis teie arvates mõjutab ämmaemandate igapäevatoos uurimistulemuste rakendamist?
6. Millised õppetööga seotud asjaolud mõjutavad teie arvates uurimistööde tegemist?
7. Millised õppetööga mitte seotud asjaolud mõjutavad teie arvates uurimistööde tegemist?

Informeeritud nõusoleku vorm**LUGUPEETUD ÜLIÕPILANE**

Olen Tartu Ülikooli õendusteaduse II kursuse magistrant Karin Eilmann ning palun Teie osalemist oma magistritööga seotud uurimuses, mille eesmärgiks on kirjeldada tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda õppekava üliõpilaste ja lõpetanute arvamust uurimistööde kasulikkusest, nende tegemise ja rakendamise mõjutegureid.

Eriala arendamiseks on vaja süstemaatiliselt täiendada tõendus põhise teabe baasi Eesti kontekstis. Üheks sellise teabe saamise võimaluseks on diplomioõppe üliõpilaste poolt koostatud lõputööd. Uurimus keskendub tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda õppekava üliõpilaste ja lõpetanute arvamusele uurimistööst. Saadud teave aitab õppejõududel teadlikumalt planeerida oma õppetegevust vastavalt tudengite õpivajadusele, samuti aitavad saadud andmed tööandjatel ja õendusjuhtidel leida üles võimalikud kitsaskohad, millega edasi tegeleda, et kindlustada töötavate ämmaemandate jätkuvat huvi uurimistööde vastu ning sellega toetada erialaste uurimistööde tegemist oma valdkonnas.

- Uurimus viiakse läbi tervishoiu kõrgkoolide ämmaemanda õppekava IV ja V kursuse üliõpilaste ning viimase kahe aasta jooksul ämmaemanda õppekava lõpetanute hulgas.
- Uurimistöös osalemine on vabatahtlik.
- Uurimistöö käigus viiakse uuritavatega läbi üks poolstruktureeritud intervjuu.
- Uurimistöö tulemused avaldatakse üldistatud kujul. Teile tagatakse anonüümsus ja konfidentsiaalsus, Teie nimi on teada vaid uurijatele ning seda ei avalikustata. Soovi korral võite alati uurimuses osalemise katkestada.

Uuriija on alati valmis vastama tekkinud küsimustele ja täpsustama töö eesmärki ning uurimuse läbiviimist. Uurimuse läbiviimiseks on saadud luba Tartu Ülikooli inimuuringute eetikakomiteelt.

Meeldivat koostööd soovides,

Karin Eilmann,
õendusteaduse magistrant
Tartu Ülikool, Nooruse 9, 50411
Tel. 53413392
e-post: Karin.Eilmann@ut.ee

Mina _____ olen nõus osalema eelpool kirjeldatud uurimistöös.
(uuritava ees- ja perekonnanimi)

Uuritava allkiri _____ Uuriija allkiri _____ Kuupäev _____